

ФРИДРИХ ВИЛЬГЕЛЬМ НИЦШЕ

NÄIN PUHUI
ZARATHUSTRA

Фридрих Ницше

Näin puhui Zarathustra

«Public Domain»

Ницше Ф. В.

Năin puhui Zarathustra / Ф. В. Ницше — «Public Domain»,

Содержание

ENSIMÄINEN OSA	5
Zarathustran esipuhe	5
1	5
2	5
3	6
4	7
5	8
6	10
7	10
8	11
9	11
10	12
Zarathustran puheet	14
Kolmesta muutoksesta	14
Hyveen opetusistumista	15
Tuonpuoleisten odottajista	16
Ruumiin halveksijoista	18
Riemuista ja intohimoista	19
Kalpeasta rikoksellisesta	20
Lukemisesta ja kirjoittamisesta	21
Vuorella kasvavasta puusta	22
Kuoleman saarnaajista	23
Sodasta ja sotaväestä	24
Uudesta epäjumalasta	25
Torin kärpäsistä	27
Siveydestä	28
Ystävistä	29
Tuhannesta ja yhdestä päämaalista	30
Lähimmäisenrakkaudesta	31
Luovan teistä	32
Vanhoista ja nuorista naisista	34
Käärmeenpuremasta	35
Lapsesta ja avioliitosta	36
Vapaasta kuolemasta	37
Lahjoittavasta hyveestä	38
1	38
2	40
3	40
TOINEN OSA	42
Lapsi ja kuvastin	43
Autuailla saarilla	45
Sääliväisistä	47
Конец ознакомительного фрагмента.	48

Friedrich Wilhelm Nietzsche

Näin puhui Zarathustra Kirja

kaikille eikä kenellekään

ENSIMÄINEN OSA

Zarathustran esipuhe

1

Kun Zarathustra oli kolmikymmenvuotias, jätti hän kotiseutunsa ja kotiseutunsa järven ja läksi vuorille. Täällä hän nautti hengestään ja yksinäisyydestään eikä väsynyt kymmeneen vuoteen siihen. Mutta viimein hänen sydämensä muuttui, – ja eräänä aamuna hän nousi aamuruskon aikaan, astui auringon eteen ja puhui sille näin:

"Sinä suuri tähti! Mitä onnea sinulla olisi, jos ei olisi niitä, joille loistat!

"Kymmenen vuotta tulit sinä ylös tänne luolaani: sinä olisit valoosi ja tähän tiehen kyllästynyt ilman minua, minun kotkaani ja käärmettäni.

"Mutta joka aamu me sinua varroimme, otimme sinulta pois liian ja siunasimme sinua siitä.

"Katso! Minun viisauteni on yltäkyläinen kuin mehiläinen, joka on liiaksi koonnut hunajaa, minä tarvitsen kurkottavia käsiä.

"Tahtoisin lahjoittaa ja jakaa, kunnes ihmisten viisaat kerran taas hulluudestaan ja köyhät kerran taas rikkaudestaan riemuitsevat.

"Sitä varten minun täytyy astua syvyyteen, niinkuin sinäkin iltaisin teet meren taa mennessäsi ja vielä Tuonelalle valoa tarjoot, sinä yltäkyläinen tähti!

"Sinun laillasi minun täytyy laskeutua, kuten ihmiset sanovat, joiden luo lähteä tahdon!

"Siunaa siis minua, sinä levollinen silmä, joka kadehtimatta voit katsoa liikaakin onnea!

"Siunaa sitä maljaa, joka tahtoo yli laitojensa kuohua, jotta vesi siitä kultaisena valuisi ja kaikkialle kantaisi sinun onnesi kuvastelun!

"Katso! Tämä malja tahtoo jälleen tyhjentyä, ja Zarathustra tahtoo jälleen tulla ihmiseksi."

– Näin alkoi Zarathustran laskeutuminen.

2

Zarathustra astui yksin alas vuorta eikä kukaan kohdannut häntä. Mutta kun hän saapui metsiin, seisoi äkkiä hänen edessään vanhus, joka oli jättänyt pyhän majansa, etsiäkseen juuria metsästä. Ja näin puhui vanhus Zarathustralle:

"Ei ole outo minulle tämä vaeltaja: monta vuotta sitten kulki hän tästä ohi. Zarathustra oli hänen nimensä; mutta hän on muuttunut.

"Sillä kertaa sinä kannoit tuhkasi vuorille: tahdotko tänään kantaa tulesi alas laaksoihin? Etkö pelkää murhapolttajan rangaistusta?

"Niin, minä tunnen Zarathustran. Kirkas on hänen silmänsä, eikä hänen suunsa kätke yhtään saastaa. Eikö hän kulje tietänsä kuin tanssiva?

"Muuttunut on Zarathustra, lapseksi on Zarathustra tullut, herännyt on Zarathustra: mitä tekemistä sinulla nyt on nukkuvien joukossa?

"Kuten meressä elit sinä yksinäisyydessä, ja meri kantoi sinua. Voi, sinä tahdot maihin astua? Voi, sinä tahdot jälleen itse laahata ruumistasi?"

Zarathustra vastasi: "Minä rakastan ihmisiä."

"Miksi, sanoi pyhä mies, läksin minä sitten metsään ja erämaahan?"

Enkö senvuoksi, että rakastin ihmisiä ylen paljon?"

"Nyt rakastan jumalaa: ihmisiä minä en rakasta. Ihminen on minulle liian epätäydellinen asia. Rakkaus ihmiseen tekisi minusta lopun."

Zarathustra vastasi: "Mitä puhuin minä rakkaudesta! Minä annan ihmisille lahjan."

"Älä anna heille mitään", sanoi pyhä mies. "Ota heiltä mieluummin jotakin pois ja kannä sitä heidän kanssaan – se on heille parasta: jos se vaan sinulle on hyvä!"

"Ja jos tahdot heille antaa, niin älä anna enempää kuin almu: ja anna heidän vielä sitäkin kerjätä!"

"En, vastasi Zarathustra, minä en anna almua. En ole kyllin köyhä tehdäkseni sitä."

Pyhä mies nauroi Zarathustralle ja puhui näin: "Pidä sitten huoli siitä, että he ottavat vastaan aarteesi! He ovat epäluuloisia erakoita kohtaan eivätkä usko, että me tulemme mitään lahjoittamaan."

"Meidän askelemme kaikuvat heistä liian yksinäisiltä heidän kaduillaan. Ja kun he yöllä vuoteissaan kuulevat jonkun miehen käyvän varhain ennen auringon nousua, niin he miettivät: minne varas aikoo?"

"Älä mene ihmisten luo, jää metsään! Mene mieluummin eläinten luo! Miksi et tahdo olla kuten minä karhu karhujen joukossa, lintu lintujen joukossa?"

"Ja mitä tekee pyhä mies metsässä?" kysyi Zarathustra.

Pyhä mies vastasi: "Minä teen lauluja ja laulan niitä, ja kun teen lauluja, niin minä nauran, itken ja mörisen: niin ylistän minä jumalaa."

"Laululla, itkulla, naurulla ja mörinällä minä ylistän sitä jumalaa, joka on minun jumalani. Mutta minkä lahjan annat sinä meille?"

Kun Zarathustra oli kuullut nämä sanat, tervehti hän pyhää miestä ja sanoi: "Mitä olisi minulla, teille annettavaa! Mutta päästäkää minut pian täältä, etten ottaisi mitään teiltä pois!" – Ja sitten he erosivat toisistaan, vanhus ja mies, nauraan kuin kaksi poikaa.

Mutta kun Zarathustra oli yksin, puhui hän sydämelleen näin: "Olisiko se mahdollista! Tämä pyhä vanhus ei ole metsässään kuullut vielä mitään siitä, että jumala on kuollut!" —

3

Kun Zarathustra tuli lähimpään kaupunkiin, joka on metsien laidassa, näki hän paljon kansaa torille kokoontuneena; sillä kuulutettu oli, että siellä esiintyy nuorallatanssija. Ja Zarathustra puhui kansalle näin:

Minä julistan teille yli-ihmisen. Ihminen on jotakin, joka täytyy tulla voitetuksi. Mitä olette te tehneet voittaaksenne hänet?

Kaikki olennot tähän asti loivat jotakin itseään ylempää: ja te tahdotte olla tämän suuren nousuveden luode ja mieluummin vielä palata takaisin eläimeen kuin voittaa ihmisen?

Mikä on apina ihmiselle? Iva tai katkera häpeä. Ja sellainen on juuri ihminen oleva yli-ihmiselle: iva tai katkera häpeä.

Te olette kulkeneet tien madosta ihmiseen, ja paljon teissä vielä on matoa. Kerran te olitte apinoita, ja vielä nytkin on ihminen suurempi apina kuin yksikään apina.

Mutta se, joka teistä viisain on, sekin on eripura ja epäsiikio kasvista ja kummituksesta. Mutta käsenkö minä teitä kummituksiksi tai kasveiksi tulemaan?

Katsokaa, minä julistan teille yli-ihmisen.

Yli-ihminen on maan tarkoitus. Teidän tahtonne sanokoon: yli-ihminen olkoon maan tarkoitus!

Minä vannotan teitä, veljeni, olkaa maalle uskolliset ja älkää uskoko niitä, jotka teille ylimaailmallisista toiveista puhuvat. Myrkynsekoittajia he ovat, jos sen tietävät taikka eivät.

Elämän halveksijoita he ovat, kuolevia ja itse myrkytettyjä, joihin maa on kyllästynyt: siis menkööt he matkoihinsa!

Kerran oli rikos jumalaa vastaan suurin rikos, mutta jumala kuoli ja samalla kuolivat myös nämä rikolliset. Rikkoa maata vastaan on nyt hirveintä, ja palvella enemmän tutkimattoman sisälmyksiä kuin maan tarkoitusta!

Kerran katseli sielu halveksien ruumista: ja sillä kertaa oli tämä halveksiminen korkeinta: – se tahtoi sitä laihaksi, rumaksi, nälkääntyneeksi. Näin ajatteli se pääsevänsä ruumiista ja maasta.

Oi, tuo sielu oli vielä itse laiha, ruma ja nälkääntynyt: ja julmuus oli sen sielun hekuma.

Mutta tekin, veljeni, sanokaa minulle: mitä julistaa teidän ruumiinne sielustanne? Eikö teidän sielunne ole köyhyys ja saasta ja viheliäinen tyytyväisyys?

Totisesti, saastainen virta on ihminen. Merta vaaditaan siihen, että voi ottaa helmaansa saastaisen virran itse siitä tahraantumatta.

Katsokaa, minä julistan teille yli-ihmisen: hän on se meri, hänessä voi teidän suuri ylenkatseenne hukkaa.

Mikä on suurinta, minkä voitte elää? Se on suuren ylenkatseen hetki. Hetki, jolloin onnennekin innoittaa teitä sekä myös järkenne ja hyveen.

Hetki, jolloin te sanotte: "Mitä on minun onnestani! Se on köyhyys ja saasta ja viheliäinen tyytyväisyys. Mutta minun onneni oli vanhurskauttava itse olemassaolon!"

Hetki, jolloin te sanotte: "Mitä on minun järjestäni! Halaako se tietoa kuin jalopeura ravintoon? Se on köyhyys ja saasta ja viheliäinen tyytyväisyys!"

Hetki, jolloin te sanotte: "Mitä on minun hyveestäni! Vielä ei se ole saanut minua raivoamaan. Kuinka minä olen väsynyt minun hyväni ja minun pahaani! Kaikki se on köyhyys ja saasta ja viheliäinen tyytyväisyys!"

Hetki, jolloin te sanotte: "Mitä on minun vanhurskaudestani! Minä en näe, että olisin hehkua ja hiiltä. Mutta vanhurskas on hehkua ja hiiltä!"

Hetki, jolloin te sanotte: "Mitä on minun säälistäni! Eikö sääli ole risti, mihin se naulitaan, joka ihmisiä rakastaa? Mutta minun säälini ei ole ristiinnaulitsemista."

Joko olette puhuneet näin? Joko olette huutaneet näin? Oi, että jo olisin kuullut teidän näin huutavan!

Ei teidän syntinne – vaan teidän tyytyväisyytenne huutaa taivasta kohti, teidän itaruutenne itse synnissännekin huutaa taivasta kohti!

Missä onkaan salama, joka teitä kielellään viileskelisi? Missä on se hulluus, joka teihin tulisi istuttaa?

Katsokaa, minä julistan teille yli-ihmisen: hän on se salama, hän on se hulluus! – Kun Zarathustra oli näin puhunut, huusi muuan kansan joukosta: "Me olemme nyt kuulleet kylliksi nuorallatanssijasta; käykäämme myös häntä näkemään!" Ja kaikki kansa nauroi Zarathustralle. Mutta nuorallatanssija, joka luuli sanojen koskeneen häntä, ryhtyi työhönsä.

4

Mutta Zarathustra katseli kansaa ja ihmetteli. Sitten hän puhui näin:

Ihminen on nuora, solmittu eläimen ja yli-ihmisen väliin, – nuora pohjattomuuden yli.

Vaarallinen ylimeno, vaarallinen matkallaolo, vaarallinen taakse-katsonta, vaarallinen kauhistuminen ja seisomaanjäänti.

Mikä ihmisessä on suurta, on se että hän on silta eikä mikään päämaali: mitä ihmisessä voi rakastaa, on se että hän on ylimeno ja meno perikatoon.

Minä rakastan niitä, jotka eivät ymmärrä elää, muutoin kuin sortuvina, sillä he ovat ylimeneviä.

Minä rakastan suuria halveksivaisia, koska he suuret kunnioittajat ovat ja kaipuun nuolet toiselle rannalle.

Minä rakastan niitä, jotka eivät vasta tähtien takaa etsi syytä käydäkseen perikatoon ja ollakseen uhreja: vaan uhraavat itsensä maalle, jotta maa kerran olisi yli-ihmisen.

Minä rakastan sitä, joka elää tullakseen tietoon, ja joka tahtoo tulla tietoon senvuoksi, että yli-ihminen kerran eläisi. Ja niin hän tahtoo perikatoaan.

Minä rakastan sitä, joka työtä tekee ja keksii, jotta hän yli-ihmiselle huoneen rakentaisi ja hänelle maan, eläimet ja kasvit valmistaisi: sillä niin hän tahtoo perikatoaan.

Minä rakastan sitä, joka hyvettään rakastaa: sillä hyve on tahto perikatoon ja kaipuun nuoli.

Minä rakastan sitä, joka ei pidätä pisaraakaan henkeä itselleen, vaan kokonaan tahtoo olla hyveensä henki: niin hän käy henkenä yli sillan.

Minä rakastan sitä, joka hyveestään tekee halunsa ja kohtalonsa: niin hän tahtoo hyveensä takia vielä elää eikä enää elää.

Minä rakastan sitä, joka ei tahdo omistaa liian paljon hyveitä. Yhdessä hyveessä on enemmän hyvettä kuin kahdessa, koska siinä on enemmän solmua, johon kohtalo kiintyy.

Minä rakastan sitä, jonka sielu tuhlaa itseään, joka ei tahdo saada kiitosta eikä anna takaisin: sillä hän lahjoittaa alati eikä tahdo säilyttää itseään.

Minä rakastan sitä, joka häpeää, kun arpa lankee hänen onnelleen, ja joka silloin kysyy: olenko ehkä väärinpelaaja? – sillä hän tahtoo käydä perikatoon.

Minä rakastan sitä, joka viskaa kultaisia sanoja tekojensa edellä ja aina pitää enemmän kuin on luvannut: sillä hän tahtoo perikatoaan.

Minä rakastan sitä, joka vanhurskauttaa tulevaiset ja lunastaa menneet: sillä hän tahtoo käydä perikatoon nykyisten kautta.

Minä rakastan sitä, joka jumalaansa kurittaa, koska hän jumalaansa rakastaa: sillä hänen täytyy käydä perikatoon jumalansa vihan kautta.

Minä rakastan sitä, jonka sielu on syvä haavoittumaankin, ja joka voi mennä perikatoon vähäpätöisessä elämäkosketuksessa, niin hän käy mielellään yli sillan.

Minä rakastan sitä, jonka sielu on yli äärtensä täynnä, niin että hän itsensä unhoittaa ja kaikki kappaleet ovat hänessä: niin tulevat kaikki kappaleet hänen perikadokseen.

Minä rakastan sitä, joka on vapaa hengeltään ja vapaa sydämeltään: niin on hänen päänsä ainoastaan hänen sydämensä sisus, mutta hänen sydämensä vie hänet perikatoon.

Minä rakastan kaikkia niitä, jotka ovat kuin yksitellen putoavia raskaita pisaroita siitä synkästä pilvestä, joka ihmisten yllä riippuu: he julistivat, että salama on leimahtava, ja julistajina käyvät perikatoon.

Katso, minä olen salaman julistaja ja raskas pisara pilvestä: mutta tämän salaman nimi on yli-ihminen. —

5

Kun Zarathustra oli puhunut nämä sanat, katseli hän jälleen kansaa ja vaiken. "Tuossa he seisovat, puhui hän sydämelleen, he nauravat: he eivät ymmärrä minua, minä en ole suu näitä korvia varten.

"Täytyykö heiltä ensin särkeä korvat, jotta he oppisivat silmillä kuulemaan? Täytyykö rämistä kuin vaskirummut ja katumussaarnaajat? Vai uskovatko he ainoastaan änkittäjää?

"Heillä on jotakin, josta he ylpeilevät. Miten nimittävät he sitten sitä, joka tekee heidät ylpeiksi? Sivistykseksi he sitä nimittävät, se asettaa heidät vuohipaimenista edelle.

"Siksi he eivät kuule mielellään itsestään sanaa 'ylenkatse'. Niinpä tahdon puhua heidän ylpeydelleen.

"Niinpä tahdon puhua heille halveksittavimmasta: mutta se on viimeinen ihminen."

Ja näin puhui Zarathustra kansalle:

Jo on aika, että ihminen asettaa itselleen päämaalinsa. Jo on aika, että ihminen istuttaa korkeimman toiveensa idun.

Vielä on hänen maansa kylliksi rikas siihen. Mutta tämä maa on kerran oleva karu ja taltutettu, eikä yksikään korkea puu voi enää siitä kasvaa.

Voi! Aika tulee, jolloin ihminen ei enää linkoa kaipuunsa nuolta ihmistä ylemmä, ja jolloin hänen jousenjänteensä on vieroittunut viuhinastaan!

Minä sanon teille: kaaosta täytyy sillä vielä olla itsessään, joka tahtoo voida tanssivan tähden synnyttää. Minä sanon teille: teissä on vielä kaaosta.

Voi! Aika tulee, jolloin ihminen ei enää ole synnyttävä yhtään tanssivaa tähteä. Voi! Halveksittavimman ihmisen aika tulee, ihmisen, joka ei enää osaa itseään halveksia.

Katso! Minä näytän teille viimeisen ihmisen.

"Mikä on rakkaus? Mikä on luominen? Mikä on kaipuu? Mikä on tähti?" – niin kysyy viimeinen ihminen ja vilkuttaa silmiänsä.

Maa on silloin käynyt pieneksi ja sen päällä hyppii viimeinen ihminen, joka tekee kaiken pieneksi. Hänen sukunsa on häviämätön kuten maakirppu: viimeinen ihminen elää kauimmin.

"Me olemme löytäneet onnen" – sanovat viimeiset ihmiset ja vilkuttavat silmiänsä.

He ovat jättäneet seudut, missä oli vaikeata elää: sillä lämpöä tarvitaan. Naapuria rakastetaan vielä ja hangataan kylkeä häneen: sillä lämpöä tarvitaan.

Tulla-sairaaksi ja olla-epäluuloinen on heistä syntistä; he astuskelevat varovasti. Hullu se, joka vielä kiviin tai ihmisiin kompastuu!

Hiukan myrkkyä silloin tällöin: se antaa suloisia unia. Ja viimein paljon myrkkyä suloiseksi kuolemaksi.

Työtä tehdään vielä, sillä työ on huvitusta. Mutta pidetään huoli, ettei huvitus rasita.

Ei köyhdytä eikä rikastuta enää: kumpikin on liian vaivaloista. Kuka tahtoo vielä hallita? Kuka vielä totella? Kumpikin on liian vaivaloista.

Ei yhtään paimenta ja yksi lauma! Kaikki tahtovat samaa, kaikki ovat yhtäläisiä: joka toisin tuntee, menee vapaaehtoisesti hulluinhuoneeseen.

"Ennen muinoin oli koko maailma hullu" – sanovat ovelimmat ja vilkuttavat silmiänsä.

Ollaan viisaita ja tiedetään kaikki, mitä on tapahtunut: siksi ei ole pilkalla mitään rajaa. Riidellään vielä, mutta sovitaan pian – muuten turmelee se vatsan.

Päivällä on pieni huvinsa ja yöllä on pieni huvinsa: mutta terveyttä kunnioitetaan.

"Me olemme löytäneet onnen" – sanovat viimeiset ihmiset ja vilkuttavat silmiänsä. – Ja tähän loppui Zarathustran ensimmäinen puhe, jota myöskin "esipuheeksi" kutsutaan: sillä tässä kohden keskeytti hänet väkijoukon kirkuminen ja kiihko. "Anna meille tämä viimeinen ihminen, oi Zarathustra, – niin huusivat he – tee meidät näiksi viimeisiksi ihmisiksi. Niin me lahjoitamme sinulle yli-ihmisen!" Ja kaikki kansa riemuitsi ja maiskutti kieltään. Mutta Zarathustra kävi surulliseksi ja sanoi sydämelleen:

"He eivät ymmärrä minua, minä en ole suu näitä korvia varten.

"Liian kauan kaiketi minä elin vuorilla, liiaksi kuuntelin minä puroja ja puita: nyt puhun heille kuin vuohipaimenille.

"Koskematon on sieluni ja kirkas kuin vuori aamupäivän paisteessa. Mutta he luulevat, että minä olen kylmä ja pilkkaaaja hirvittävin pilanlaskuin.

"Ja nyt he katsovat minua ja nauravat: ja nauraessaan he vielä vihaavat minua. Jäätä on heidän naurussaan."

6

Mutta silloin tapahtui jotakin, joka teki jokaisen suun mykäksi ja jokaisen silmän jäykäksi. Sillävälän oli nimittäin nuorallatanssija alkanut työnsä: hän oli astunut ulos pienestä ovestaan ja kulki yli nuoran, joka oli pingoitettu kahden tornin väliin siten, että se riippui yli turun ja kansan. Juuri kun hän oli ennättänyt puolitiehen, aukeni pieni ovi uudelleen, ja kirjava veitikka, joka oli silmäkääntäjän näköinen, juoksi ulos ja seurasi nopein askelin ensimmäistä. "Eteenpäin, rampa, huusi hän hirvittävällä äänellä, eteenpäin laiskuri, salakaupustelija, kalpeanaama! Muutoin kutittelen sinua kantapäilläni! Mitä tekemistä sinulla on täällä tornien välissä? Tornissa on sinun paikkasi, telkien taa tulisi sinut sulkea; itseäsi paremmalta suljet sinä tien!" – Ja sana sanalta hän läheni yhä enemmän häntä: mutta kun hän oli ainoastaan askeleen päässä hänestä, silloin tapahtui tuo hirvittävä, joka teki jokaisen suun mykäksi ja jokaisen silmän jäykäksi: – hän kirkaisi kuin perkele ja hyppäsi sen yli, joka oli hänen tiellään. Mutta kun tämä näki kilpailijansa näin voittavan, kadotti hän sekä tajun että nuoran; hän viskasi pois tankonsa ja syöksyi pikemmin kuin se, ikäänkuin yhtenä ryöppynä käsiä ja jalkoja, alas syvyyteen. Tori ja väkijoukko oli kuin meri myrskyn myllertäissä: kaikki pakenivat toisistaan ja toistensa yli, ja eniten siellä, mihin ruumis oli putoava alas.

Mutta Zarathustra pysyi paikoillaan, ja aivan hänen viereensä putosi ruumis, pahasti ruhjoutuneena ja runneltuna, mutta ei vielä kuolleena. Hetkisen kuluttua tuli murskaantunut jälleen tajuunsa, ja hän näki Zarathustran polvistuneena vieressään. "Mitä teet siinä? sanoi hän viimein, olen kauan tiennyt, että perkele kamppaisi minua jalallaan. Nyt hän laahaa minut helvettiin: tahdotko kieltää sen häneltä?"

"Kunniani kautta, ystävä, vastasi Zarathustra, tuota kaikkea ei ole olemassakaan, josta puhut: ei ole perkelettä eikä helvettiä. Sielusi on kuoleva vielä pikemmin kuin ruumiisi: älä pelkää nyt mitään enää!"

Mies kohotti epäillen katseensa. "Jos puhut totta, sanoi hän sitten, niin en menetä mitään, kun menetän elämän. En ole paljon enempää kuin eläin, joka on opetettu tanssimaan iskuilla ja niukalla ravinnolla."

"Ei niin, vastasi Zarathustra; sinä olet tehnyt vaaran ammatiksesi, siinä ei ole mitään halveksittavaa. Nyt tuhoaa ammattisi sinut: senvuoksi tahdon omilla käsilläni haudata sinut."

Kun Zarathustra oli tämän sanonut, ei kuoleva vastannut enää; mutta hän liikutti kättään, ikäänkuin olisi etsinyt Zarathustran kättä kiitokseksi. —

7

Sillävälän tuli ilta, ja tori kätkeytyi pimeyteen: silloin hajaantui kansa, sillä uteliaisuus ja kauhukin väsyvät. Mutta Zarathustra istui maassa kuolleen vieressä ja oli ajatuksiin vaipuneena: siten hän unhoitti ajan. Mutta viimein joutui yö, ja kylmä tuuli puhalsi yksinäiseen. Silloin Zarathustra nousi ja sanoi sydämelleen:

Totisesti: kauniin kalansaaliin sai Zarathustra tänään! Yhtään ihmistä hän ei saanut, mutta sai toki ruumiin.

Kamala on inhimillinen olemus ja yhä vielä vailla tarkoitusta: silmäkääntäjä voi tulla sille turmakohtaloksi.

Minä tahdon opettaa ihmisille heidän olemuksensa tarkoituksen: joka on yli-ihminen, salama synkästä pilvestä: ihmisestä.

Mutta vielä olen heistä kaukana ja minun aistini ei puhu heidän aisteilleen. Puolimatka olen vielä ihmisille narrin ja ruumiin välillä.

Pimeä on yö, pimeitä ovat Zarathustran tiet. Tule, kylmä ja kangistunut toveri! Minä kannan sinut sinne, kussa sinut käsilläni hautaan.

8

Kun Zarathustra oli tämän sanonut sydämelleen, nosti hän ruumiin selkäänsä ja läksi tielle. Eikä hän ollut vielä sataa askelta astunut, kun eräs ihminen hiipi hänen luoksensa ja kuiskasi hänen korvaansa – ja katso! se, joka puhui, oli silmäkääntäjä tornista. "Mene pois tästä kaupungista, oi Zarathustra, puhui hän; liian monet vihaavat sinua täällä. Sinua vihaavat hyvät ja vanhurskaat, ja he kutsuvat sinua viholliseksi ja halveksijaksi; sinua vihaavat oikeauskoiset, ja he kutsuvat sinua joukon vaaraksi. Sinun onnesi oli, että sinulle naurettiin: ja totisesti, sinä puhuit kuin silmäkääntäjä. Sinun onnesi oli, että liityit tuon kuolleen koiran kumppaniksi; alentuessasi niin, olet pelastanut itsesi täksi päivää. Mutta mene pois tästä kaupungista – tai juoksen huomenna ylitsesi, elävä kuolleen ylitse." Ja sanottuaan tämän, katosi mies; mutta Zarathustra vaelsi eteenpäin halki pimeiden katujen.

Kaupungin portilla kohtasivat haudankaivajat hänet: he valaisivat soihdulla hänen kasvonsa, tunsivat Zarathustran ja pilkkasivat häntä kovin. "Zarathustra kantaa pois tuon kuolleen koiran: hyvä, että Zarathustra rupeesi haudankaivajaksi! Sillä meidän kätemme ovat liian puhtaat tarttumaan tuohon paistiin. Tahtooko Zarathustra ehkä varastaa perkeleeltä hänen palansa? No hyvä! Ja maistuvata aterialla! Kunhan ei vain perkele olisi parempi varas kuin Zarathustra, – hän varastaa heidät molemmat, hän syö heidät molemmat!" Ja he nauroivat keskenään ja iskivät pänsä yhteen.

Zarathustra ei vastannut sanakaan, vaan jatkoi matkaansa. Kun hän oli kulkenut kaksi tuntia, ohi metsien ja rämeikköjen, silloin hän oli liiaksi kuullut susien nälkäistä ulvontaa, ja hänelle itselleen tuli nälkä. Senvuoksi hän pysähtyi erään yksinäisen talon luo, jossa paloi kynttilä.

"Nälkä yllättää minut kuin ryöväri, sanoi Zarathustra. Metsissä ja rämeiköissä yllättää nälkäni minut, ja yön synkeydessä.

"Kummallisia oikkuja on nälälläni. Usein se tulee vasta aterian jälkeen; ja tänään se ei tullut koko päivänä: missä se sitten viiپی?"

Ja näin sanoen Zarathustra kolkutti talon porttia. Vanha mies ilmestyi; hänellä oli kynttilä kädessään ja hän kysyi: "kuka tulee minun ja minun huonon uneni tykö?"

"Elävä ja kuollut", sanoi Zarathustra. "Anna minun syödäkseni ja juodakseni, unhoitin sen päivällä. Se, joka isoovia ruokkii, virvoittaa omaa sieluaan: niin puhuu viisaus."

Vanhus meni pois, mutta palasi pian takaisin ja tarjosi Zarathustralle leipää ja viiniä. "Paha seutu on tämä nälkäisille, sanoi hän; siksi asun minä täällä. Eläimet ja ihmiset tulevat minun, erakon, luokse. Mutta käske myöskin toverisi syömään ja juomaan, hän on väsyneempi kuin sinä." Zarathustra vastasi: "Kuollut on toverini, minä tuskin saan hänet tekemään sitä." "Se ei koske minuun, sanoi vanhus äreästi; joka taloni ovelle kolkuttaa, hänen täytyy myös ottaa vastaan, mitä tarjoan. Syökää ja nauttikaa hyväksenne!" – Senjälkeen Zarathustra vaelsi jälleen kaksi tuntia ja turvautui tiehen ja tähtien valoon: sillä hän oli tottunut yökulkija ja katseli mielellään kaikkea nukkuvaa kasvoihin. Mutta aamun sarastaessa oli Zarathustra synkässä metsässä eikä yhtään tietä näkynyt enää. Silloin hän asetti kuolleen onttoon puuhun pänsä pohjiin – sillä hän tahtoi suojella häntä susilta – ja itsensä maahan ja sammalille. Ja hän nukkui heti, ruumiiltaan väsyneenä, mutta koskemattomana sielultaan.

9

Kauan nukkui Zarathustra, eikä ainoastaan aamurusko kulkenut yli hänen kasvojensa, vaan myös aamupäivä. Mutta viimein aukenivat hänen silmänsä: ihmetellen katseli Zarathustra metsän siimekseen ja hiljaisuuteen, ihmetellen katseli hän sisimpäänsä. Sitten hän nousi nopeasti, kuten merenkulkija, joka äkkiä näkee maata, ja riemuitsi: sillä hän näki uuden totuuden. Ja näin hän puhui silloin sydämelleen:

Valo syttyi sielussani: tovereita minä tarvitsen, ja eläviä, – en kuolleita tovereita ja ruumiita, joita kannan myötäni, mihin tahdon.

Vaan eläviä tovereita minä tarvitsen, jotka seuraavat minua, koska tahtovat itseään seurata – ja sinne, mihin minä tahdon.

Valo syttyi sielussani: kansalle älköön puhuko Zarathustra, vaan tovereille! Ei sovi Zarathustran tulla lauman paimeneksi ja koiraksi!

Houkutellakseni monia pois laumasta – sitävarten minä tulin. Suuttuva on minuun kansa ja lauma: ryöväri tahtoo Zarathustra olla paimenille.

Paimenet sanon minä, mutta he kutsuvat itseään hyviksi ja vanhurskaiksi. Paimenet sanon minä: mutta he kutsuvat itseään oikean uskon uskojiksi.

Katso noita hyviä ja vanhurskaita! Ketä he enimmäen vihaavat? Sitä, joka rikkimurtaa heidän arvotaulunsa, rikkojaa, rikollista: – mutta se on se joka luo.

Katsokaa jokaisen uskon uskojia! Ketä he enimmäen vihaavat? Sitä, joka rikkimurtaa heidän arvotaulunsa, rikkojaa, rikollista: – mutta se on se joka luo.

Tovereita etsii luova eikä ruumiita, ei myöskään laumoja ja uskovaisia. Kanssaluojia etsii luova, niitä, jotka uusia arvoja uusille tauluille kirjoittavat.

Tovereita etsii luova, ja elonkorjuuveljiä: sillä kaikki hänessä on kypsänä leikattavaksi. Mutta häneltä puuttuu sadat viikatteet: senvuoksi hän poimii tähkäpäitä ja on ärryksissään.

Tovereita etsii luova, ja sellaisia, jotka ymmärtävät viikatteensa hioa. Hävittäjiksi heitä kutsutaan ja hyvän ja pahan halveksijoiksi. Mutta elonleikkaajia ja juhlijoita he ovat.

Kanssaluojia etsii Zarathustra, elonleikkuu-veljiä ja yhdessä-juhlijoita etsii Zarathustra: mitä tekemistä hänellä on laumojen, paimenien ja ruumiiden kanssa!

Ja sinä, ensimmäinen toverini, voi hyvin! Hyvin hautasin sinut onttoon puuhusi, hyvin kätkin sinut susilta.

Mutta minä eroan sinusta, aika on ohi. Kahden aamuruskon välillä saapui minulle uusi totuus.

Paimen ei minun tule olla, eikä haudankaivaja. En tahdo edes puhua enää kansan kanssa; viimeisen kerran puhuin minä kuolleelle.

Luoviin, elonleikkaajiin, juhliviin tahdon minä liittyä: sateenkaaren tahdon heille näyttää ja yli-ihmisen kaikki portaat.

Yksineläjille laulan minä lauluni ja kaksineläjille; ja kenellä vielä korvat on ennenkuulumattomalle, hänen sydämensä tahdon tehdä onnestani raskaaksi.

Päämaaliini minä tahdon, minä kulkuaani kuljen, yli vitkastelevain ja hitaiden minä juoksen esiin. Siten olkoon minun kulkuni heidän perikatonsa!

10

Tämän oli Zarathustra sydämelleen puhunut, kun aurinko oli puolipäivässä: silloin hän loi katseensa kysyvästi korkeuteen – sillä hän kuuli yllään linnun terävän huudon. Ja katso! Kotka leijaili avaria kehiä tehden ilmassa, ja hänessä riippui kiinni käärme, ei kuten saalis, vaan kuin ystävä: sillä hän oli kiemurassa kotkan kaulan ympärillä.

"Ne ovat minun eläimeni!" sanoi Zarathustra ja iloitsi sydämestään.

"Ylpein eläin auringon alla ja älykkäin eläin auringon alla – he ovat lähteneet tiedustelulle.

"He tahtovat saada tietää, elääkö Zarathustra vielä? Totisesti, eläinkö minä vielä?"

"Vaarallisempaa huomasi olevan ihmisten joukossa kuin eläinten joukossa, vaarallisia teitä kulkee Zarathustra. Johtakoot eläimeni minua!"

Kun Zarathustra oli tämän lausunut, muisti hän mitä pyhä mies metsässä oli sanonut, huokasi ja puhui näin sydämelleen:

"Kunpa tulisin viisaammaksi! Kunpa tulisin viisaaksi perinpohjin, kuten käärmeeni!"

"Mutta mahdotonta pyydän minä tässä: niinpä pyydän minä sitten ylpeyttäni, että hän aina kulkisi yhdessä viisauteni kanssa.

"Ja kun viisauteni minut kerran jättää: – oi, hän lentää mielellään pois! – lentäköön ylpeyteni vielä silloin yhdessä hulluuteni kanssa!" – Näin alkoi Zarathustran laskeutuminen.

Zarathustran puheet

Kolmesta muutoksesta

Kolme hengen muutosta minä mainitsen teille: miten hengestä tulee kameli, ja kamelistä jalopeura, ja jalopeurasta viimein lapsi.

Paljon raskasta on hengelle, väkevälle, kantavaiselle hengelle, jossa kunnioitus asuu: raskasta ja raskainta hänen väkevyytensä halaa.

Mikä on raskasta? niin kysyy kantavainen henki, niin polvistuu hän, kamelin lailla, ja tahtoo tulla hyvin kuormitetuksi.

Mikä on raskainta, te sankarit? niin kysyy kantavainen henki, jotta säilyttäisin sen selkääni ja iloitsisin väkevyydestäni.

Eikö se ole tämä: alentaa itsensä, tehdäkseen ylpeydelleen kipeää?

Antaa hulluutensa paistaa, häväistäkseen viisauttaan?

Vai onko se tämä: erota asiastamme, kun se viettää voittoa? Kohota korkeille vuorille kiusatakseen kiusaajaa?

Vai onko se tämä: ravita itseään tiedon terhoista ja ruohosta ja totuuden tähden antaa sielunsa nähdä nälkää?

Vai onko se tämä: olla sairaana ja lähettää pois lohduttajat ja rakentaa ystävyyttä kuurojen kanssa, jotka eivät milloinkaan kuule, mitä tahdot?

Vai onko se tämä: astua likaiseen veteen, jos se on totuuden vettä, eikä ajaa luotaan kylmiä sammakoita ja kuumia konnia?

Vai onko se tämä: rakastaa niitä, jotka meitä halveksivat, ja ojentaa kummitukselle kätensä, kun se tahtoo saada meidät pelkäämään?

Kaiken tämän raskaimman säilyttää kantavainen henki selkäänsä: kamelin lailla, joka kuormitettuna kiittää erämaahan, näin kiittää hän erämaahansa.

Mutta yksinäisimmässä erämaassa tapahtuu toinen muutos: jalopeuraksi tulee nyt henki, vapauden tahtoo hän itselleen anastaa ja olla herrana omassa erämaassaan.

Viimeistä herraansa etsii hän itselleen täältä: hänen vihollisekseen hän tahtoo tulla ja viimeisen jumalansa, voitosta hän tahtoo taistella suuren lohikäärmeen kanssa.

Mikä on se suuri lohikäärme, jota henki ei enää tahdo kutsua herraksi ja jumalaksi? "Sinun-täytyy" on sen suuren lohikäärmeen nimi. Mutta jalopeuran henki sanoo "minä tahdon!"

"Sinun-täytyy" on hänen tiellään, kultakipenöivänä, suomueläin, ja jokaisessa suomussa loistaa kultaisena "sinun täytyy!"

Tuhatvuotiset arvot loistavat näissä suomuissa, ja näin puhuu mahtavin kaikista lohikäärmeistä: "olioiden kaikki arvo – se loistaa minussa."

"Kaikki arvot ovat jo luodut, ja kaikki luotu arvo olen minä. Totisesti, ei pidä enää oleman yhtään 'minä tahdon!'" Näin puhuu lohikäärme.

Veljeni, miksi tarvitaan jalopeuraa hengessä? Miksei kuormaeläimessä ole kylliksi, joka kieltäytyy ja on kuuliainen?

Luoda uusia arvoja – sitä ei voi jalopeurakaan: mutta luoda itselleen vapauden uuteen luomiseen – sen voi jalopeuran voima.

Luoda itselleen vapaus ja pyhä ei velvollisuudenkin eteen: siihen, veljeni, tarvitaan jalopeuraa.

Otaa itselleen oikeus uusiin arvoihin – se on hirvittävin ottaminen kantavaiselle ja kuuliaiselle hengelle. Totisesti, ryöstämistä se on hänelle ja ryöstävän eläimen asia.

Pyhimpänään hän rakasti kerran tuota "Sinun-täytyy": nyt tulee hänen nähdä harhaa ja mielivaltaa pyhimmässäänkin, jotta hän ryöstäisi itselleen vapauden rakkaudestaan: jalopeuraa tarvitaan tähän ryöstöön.

Mutta sanokaa, veljeni, mitä voi vielä lapsi, jota ei jalopeurakaan voinut? Miksi pitää ryöstävästä jalopeurasta vielä tulla lapsi?

Viattomuus on lapsi ja unhoitus, uudestaan-alkaminen, leikki, itsestään pyörivä pyörä, ensimmäinen liikunto, pyhä myöntäminen.

Niin, luomisen leikkiin, veljeni, tarvitaan pyhää myöntämistä: oman tahtonsa tahtoo nyt henki, oman maailmansa voittaa itselleen maailmalta kadonnut.

Kolme hengen muutosta minä mainitsin teille: miten hengestä tulee kameli, ja kamelista jalopeura, ja jalopeurasta viimein lapsi. – Näin puhui Zarathustra. Ja silloin oleskeli hän kaupungissa, jota kutsutaan Kirjavaksi lehmäksi.

Hyveen opetusistuimista

Zarathustralle ylistettiin erästä viisasta, jonka sanottiin osaavan puhua hyvin unesta ja hyveestä: suuresti häntä kunnioitettiin ja kiitettiin senvuoksi, ja kaikki nuorukaiset istuivat hänen opetusistuimensa edessä. Hänen luokseen meni Zarathustra ja kaikkien nuorukaisten kera hän istui hänen opetusistuimensa edessä. Ja näin puhui viisas:

Kunnioitusta ja häveliäisyyttä unta kohtaan! Se on ensimmäinen ehto!

Ja karttaa kaikkia, jotka nukkuvat huonosti ja valvovat öisin!

Häveliäs on itse varaskin unta kohtaan: alati kulkee hän varkain hiljaa halki yön. Mutta hävytön on yön vartia, hävyttömänä kantaa hän torveaan.

Ei ole mikään vähäpätöinen taito nukkua: se vaatii jo ainakin valvomaan koko päivän sen jälkeen.

Kymmenen kertaa päivässä tulee sinun voittaa itsesi: se tuottaa hyvää väsymystä ja on sielun unikukka.

Kymmenen kertaa tulee sinun jälleen sopia itsesi kanssa; sillä voitto on katkeruutta, ja huonosti nukkuu se, joka ei ole saanut sovitusta.

Kymmenen totuutta päivässä tulee sinun löytää: muutoin sinä etsit vielä yöllä totuutta ja sielusi pysyy nälkäisenä.

Kymmenen kertaa tulee sinun nauraa päivässä ja olla iloinen: muutoin häiritsee sinua vatsa yöllä, tuo murheen isä.

Harvat tietävät tämän: mutta nukkuakseen hyvin täytyy omistaa kaikki hyveet. Aionko sanoa väärää todistusta? Aionko tehdä huorin?

Aionko himoita lähimmäiseni piikaa? Tämä kaikki sopisi huonosti yhteen hyvän unen kanssa.

Ja vaikkapa sinulla olisi kaikki hyveetkin, tulee sinun vielä ymmärtää yksi asia: lähettää itse hyveetkin oikeaan aikaan nukkumaan.

Etteivät ne joutuisi keskenään kiistaan, nuo somat naikkoset! Ja sinusta, sinä kovaonninen!

Rauhaa jumalan ja naapurin kanssa, sitä tahtoo hyvä uni. Ja rauhaa vielä naapurin perkeleenkin kanssa! Muutoin kummittelee hän öisin luonasi.

Kunnioitusta esivaltaa kohtaan ja kuuliaisuutta, vieläpä vaaraakin esivaltaa kohtaan! Sitä tahtoo hyvä uni. Mitä minä sille mahdan, että valta kernaasti kulkee väärin säärin?

Se on minusta aina paras paimen, joka vie lampaansa vehreimmälle nurmelle: se sopii yhteen hyvän unen kanssa.

Paljon kunniaa en tahdo, enkä suuria aarteita: se sytyttää pernan tuleen. Mutta huonosti nukkuu ilman hyvää nimeä ja pientä aarretta.

Pieni seura on minulle tervetulleempi kuin paha seura: kuitenkin täytyy heidän mennä ja tulla oikeaan aikaan. Se sopii yhteen hyvän unen kanssa.

Suuresti miellyttävät minua myös henkisesti vaivaiset: he edistävät unta. Autuaita ovat he, etenkin jos heille aina myönnetään, että he ovat oikeassa.

Näin kuluu siveältä päivä. Kun sitten yö saapuu, kavahdan minä visusti itseni huutamasta unta tyköni! Ei hän tahdo tulla kutsutuksi, uni, hyveiden herra!

Vaan mietiskelen, mitä olen päivällä tehnyt ja ajatellut. Märehtien kysyn itseltäni, kärsivällisenä kuin lehmä: mitkä olivatkaan sinun kymmenen voittoasi?

Ja mitkä olivat nuo kymmenen sovitusta ja kymmenen totuutta ja kymmenen naurua, joista sydämeni sai tyydytyksensä?

Näitä mietiskellen ja neljänkymmenen ajatuksen tuudittamana yltää minut yhtäkkiä uni, tuo kutsumaton, hyveiden herra.

Uni kolkuttaa silmälleni: silloin se käy raskaaksi. Uni koskettaa suutani: silloin se jää auki.

Totisesti, pehmoisin anturoin hän tulee luokseni, rakkain kaikista varkaista, ja varastaa minulta ajatukseni: tuhmana seison minä siinä kuten tämä opetusistuin.

Mutta kauan en minä pysy seisoallani silloin: siinä minä jo makaan. – Kun Zarathustra kuuli viisaan näin puhuvan, nauroi hän itseksensä sydämessään: sillä valo oli silloin syttynyt hänen sielussaan. Ja näin puhui hän sydämelleen:

Narri on minusta tämä viisas neljinekymmenine ajatuksineen: mutta minä uskon, että hän osaa hyvin nukkua.

Onnellinen jo se, joka asuu tämän viisaan läheisyydessä. Sellainen uni tarttuu, paksun seinänkin läpi se tarttuu.

Itse hänen opetusistuimessaankin asuu taikavoima. Eivätkä nuorukaiset turhaan ole istuneet hyveen saarnaajan edessä.

Hänen viisautensa kuuluu: valvoa nukkuakseen hyvin. Ja totisesti, ellei elämällä olisi mitään tarkoitusta ja minun täytyisi valita mielettömyys, niin olisi tämä minulle valittavaksi arvokkain mielettömyys.

Nyt ymmärrän selvästi, mitä kerran etsittiin ennen kaikkea, kun etsittiin hyveen opettajia. Hyvää unta etsittiin itselleen ja unikkokukkaisia hyveitä sen lisäksi!

Kaikille näille ylistetyille viisaille, jotka opetusistuimilla istuivat, oli viisaus unta ilman unennäköjä: he eivät tunteneet mitään parempaa elämän tarkoitusta.

Onpa vielä tänäkin päivänä muutamia sellaisia kuin tämä hyveen saarnaaja, eikä aina niin rehellisiä: mutta heidän aikansa on ohi. Eivätkä he enää kauankaan seiso: siinä he jo makaavat.

Autuaat ovat nämä uneliaat: sillä kohta he torkahtavat uneen. – Näin puhui Zarathustra.

Tuonpuoleisten odottajista

Kerran heitti Zarathustrakin uskonsa tuolle puolen ihmistä, kuten kaikki tuonpuoleisten odottajat. Kärsivän ja kidutetun jumalan työltä näytti minusta silloin maailma.

Unelta näytti minusta silloin maailma, ja jumalan runoelmalta; värilliseltä savulta jumalallisesti tyytymättömän silmissä.

Hyvä ja paha ja halu ja kärsimys ja Minä ja Sinä värilliseltä savulta näytti se minusta luovissa silmissä. Kääntää katseensa itsestään tahtoi luoja – silloin loi hän maailman.

Juopunut ilo on kärsivälle kääntää katseensa kärsimyksestään ja kadottaa itsensä. Juopuneelta ilolta ja itsensä-kadottamiselta tuntui minusta kerran maailma.

Tämä maailma, ikuisesti epätäydellinen, ikuisen ristiriidan kuva ja epätäydellinen kuva – juopunut ilo epätäydelliselle luojalleen: – sellaiselta tuntui minusta kerran maailma.

Senvuoksi heitin minäkin kerran uskoni tuollepuolen ihmistä, kuten kaikki tuonpuoleisten odottajat. Tuollepuolen ihmistäkö todellakin?

Oi, veljet, tuo jumala, jonka minä loin, oli ihmistyötä ja – hulluutta, kuten kaikki jumalat!

Ihminen hän oli, ja ainoastaan vaivainen osa ihmistä ja Minua: omasta tuhkastani ja hehkustani nousi se eteeni, tuo kummitus. Ja totisesti! ei se tullut luokseni tuonpuolisuudesta!

Mitä tapahtui, veljeni? Minä voitin itseni, kärsivän itseni, kannoin oman tuhkan vuorille, kirkkaan liekin löysin minä itselleni. Ja katso! Silloin pakeni kummitus luotani!

Kärsimys olisi minulle nyt ja tuska terveeksitulleelle uskoa sellaisia kummituksia: kärsimys olisi se minulle nyt ja alennus. Näin puhun minä tuonpuoleisten odottajille.

Kärsimys se oli ja kykenemättömyys – ne loivat kaikki tuonpuoleiset maailmat; ja tuo onnen lyhyt mielettömyys, jota ainoastaan enimmäen kärsivä tuntee.

Väsytys, joka yhdellä hyppäyksellä tahtoo loppuun, kuolonhyppäyksellä, poloinen, taitamaton väsytys, joka ei edes tahdo enää tahtoa: se loi kaikki jumalat ja tuonpuoleiset maailmat.

Uskokaa minua, veljeni! Ruumis se oli, joka ruumiista oli epätoivoissaan, – hullautuneen hengen sormilla se haparoi perimmäisiä seiniä.

Uskokaa minua, veljeni! Ruumis se oli, joka maasta oli epätoivoissaan, – se kuuli olemassaolon vatsan puhuvan itselleen.

Ja silloin se tahtoi iskeä päänsä perimmäisten seinäin läpi, eikä ainoastaan päättään, – ja yli "tuohon maailmaan".

Mutta "tuo maailma" on hyvin kätkeyty ihmiseltä, tuo ihmisetön, epäinhimillinen maailma, joka on taivaallinen ei-mikään; ja olemassaolon vatsa ei puhu lainkaan ihmiselle, muutoin kuin ihmisenä.

Totisesti, vaikeata todistaa on kaikki oleminen ja vaikeata saada puhumaan. Sanokaa minulle, veljet, eikö ihmeellisin kaikista olioista ole yhä vielä parhaiten todistettu?

Niin, tuo Minä ja Minän ristiriita ja sekasorto puhuu vielä rehellisimmin olemisestaan, tuo luova, tahtova, arvioiva Minä, joka on olioiden mitta ja arvo.

Ja tuo rehellisin oleminen, Minä – se puhuu ruumiista, ja se tahtoo vielä ruumista, silloinkin kun se runoilee ja haaveksii ja lihoittelee murtunein siivin.

Yhä rehellisemmin se oppii puhumaan, tuo Minä: ja mitä enemmän se oppii, sitä enemmän se löytää sanoja ja kunniaa ruumiille ja maalle.

Uuden ylpeyden opetti minulle Minäni, sen opetan minä ihmisille: ei enää pistää päätään taivaallisten asiain hietaan, vaan kantaa sitä vapaana, maallista päätä, joka luo maan tarkoituksen!

Uuden tahdon opetan minä ihmisille: tahtoa sitä tietä, jota ihminen on umpimähkään kulkenut, ja kutsua sitä hyväksi eikä enää hiipiä siltä pois, kuten sairast ja kuolevat!

Sairaita ja kuolevia ne olivat, jotka halveksivat ruumista ja maata ja keksivät taivaallisen maansa ja lunastavat verenpisarat: mutta vielä nämäkin suloiset ja synkät myrkyt he ottivat ruumiista ja maasta!

Kurjuuttaan he tahtoivat paeta, ja tähdet olivat heille liian kaukana. Silloin huokasivat he: "Oi jospa olisi taivaallisia teitä, joita myöten saattaisi hiipiä toiseen olemiseen ja onneen!" – silloin keksivät he itselleen salatiensä ja veriset juomansa!

Ruumiistaan ja tästä maasta luulivat he nyt päässeensä irti, nuo kiittämättömät. Kuitenkin, ketä heidän oli kiittäminen irtipääsystä kouristuksesta ja riemusta? Ruumistaan ja tätä maata.

Lempeä on Zarathustra sairaille. Totisesti, hän ei suutu heidän tapaansa lohduttaa itseään ja olla kiittämättömiä. Kunpa he tulisivat terveiksi ja voittavaisiksi ja loisivat itselleen korkeamman ruumiin!

Ei suutu Zarathustra myöskään terveeksitulleelle, jos hän katselee hellästi uskoaan ja sydänyöllä hiipien kiertää jumalansa hautaa: mutta sairaudeksi ja sairaaksi ruumiiksi jäävät minulle hänen kyyneleensäkin vielä.

Paljon sairaloisia oli aina niiden joukossa, jotka runoilevat ja ovat jumalaisia; raivoisasti he vihaavat tietäväistä ja tuota hyveistä nuorinta, jonka nimi on: rehellisyys.

Taakse he katsovat alati kohti pimeitä aikoja: silloin tosiaan oli harhaluulo ja usko toista; raivo järkeä vastaan oli jumalankaltaisuutta, ja epäily syntiä.

Liian hyvin minä tunnen nämä jumalankaltaiset: he tahtovat, että heihin uskottaisiin ja että epäily olisi synti. Liian hyvin tiedän myöskin, mihin he itse parhaiten uskovat.

Totisesti, eivät tuonpuoleisiin maailmoihin ja lunastaviin verenpisaroihin: vaan ruumiiseen uskovat hekin parhaiten ja heidän oma ruumiinsa on heille "olio itsessään".

Mutta sairalainen olio on se heille: ja mielellään he ryömisivät nahkastaan. Senvuoksi kuuntelevat he kuoleman saarnaajia ja saarnaavat itse tuonpuoleisista maailmoista.

Kuunnelkaa mieluummin, veljeni, terveen ruumiin ääntä: rehellisempi ja puhtaampi ääni se on.

Rehellisemmin puhuu ja puhtaammin terve ruumis, täydellinen ja oikeinmuodostunut: ja se puhuu maan tarkoituksesta. – Näin puhui Zarathustra.

Ruumiin halveksijoista

Ruumiin halveksijoille tahdon sanani sanoa. En tahdo, että he oppisivat uudelleen ja opettaisivat uudelleen toisille, vaan että sanoisivat jäähyväiset omalle ruumiilleen ja niin vaikenisivat.

"Ruumista olen minä ja sielua" – niin puhuu lapsi. Ja miksi ei puhuttaisi kuten lapset puhuvat?

Mutta herännyt, tietävä sanoo: Ruumista olen minä kokonaan enkä mitään muuta; ja sielu on vain nimitys jollekin, mitä on ruumiissa.

Ruumis on suuri järki, moninaisuus, jolla on yksi aisti, sota ja rauha, lauma ja paimen.

Ruumiisi työkalu on pieni järkesikin, veljeni, jota sinä "hengeksi" kutsut, suuren järkesi pieni työ- ja leikkikalu.

"Minä", sanot sinä ja olet ylpeä tästä sanasta. Mutta suurempi on – johon et tahdo uskoa – ruumiisi ja sen suuri järki: se ei sano Minä, vaan tekee Minän.

Mitä aisti havaitsee, mistä henki pääsee tietoon, sillä ei ole loppuaan milloinkaan itsessään. Mutta aisti ja henki tahtoisivat saada sinut uskomaan, että he ovat kaikkien olioiden loppu: niin turhamaisia ne ovat.

Työ- ja leikkikaluja ovat aisti ja henki: niiden takana on vielä Itse. Aistien silmillä etsii myöskin Itse, hengen korvilla sekin kuuntelee.

Alati kuuntelee Itse ja hakee: se vertailee, pakottaa, valloittaa, hävittää. Se hallitsee ja on Minänkin hallitsija.

Ajatustesi ja tunteittesi takana, veljeni, on mahtava valtiass, tuntematon viisas – hänen nimensä on Itse. Ruumiissasi hän asuu, ruumiisi hän on.

Enemmän on järkeä ruumiissasi kuin parhaimmassa viisaudessasi. Ja kuka oikeastaan tietää, mihin ruumiisi tarvitsee parhaimman viisautesi?

Sinun Itsesi nauraa Minällesi ja sen ylpeille hypyille. "Mitä ovat nämä ajatuksen hypyt ja lentelyt olevinaan?" sanoo se itselleen. Kiertotie minun päämaaliini. Minä olen Minän talutusnuora ja hänen käsite-kuplinsa puhaltaja.

Itse sanoo Minälle: "tunne tuskaa tässä!" Ja silloin se kärsii ja ajattelee, miten se pääsisi kärsimästä – ja juuri sitä varten sen tulee ajatella.

Itse sanoo Minälle: "tässä tunne iloa!" Silloin se iloitsee ja ajattelee, miten se usein iloitsisi uudelleen ja juuri sitä varten sen tulee ajatella.

Ruumiin halveksijoille tahdon sanan sanoa. Että he halveksivat, se on heidän kunnioituksensa. Mikä on se, joka loi kunnioituksen ja halveksimisen ja arvon ja tahdon?

Luova Itse loi itselleen kunnioituksen ja halveksimisen, se loi itselleen ilon ja kärsimyksen. Luova ruumis loi itselleen hengen tahtonsa kädeksi.

Vielä hulluudessanne ja halveksimisessanne, te ruumiin halveksijat, palvelette te Itseänne. Minä sanon teille: teidän Itsenne itse tahtoo kuolla ja kääntyy pois päin elämästä.

Ei se enää jaksa sitä, mitä se ennen kaikkea tahtoo: luoda itseänsä ylempää. Sitä tahtoo se ennen kaikkea, se on sen koko kaipuu.

Mutta liian myöhäksi on sille käynyt nyt luoda: senvuoksi tahtoo teidän Itsenne käydä perikatoon, te ruumiin halveksijat.

Perikatoon tahtoo käydä teidän Itsenne, ja senvuoksi teistä tuli ruumiin halveksijoita! Sillä ette te enää kykene luomaan itseänne ylempää.

Ja senvuoksi te suututte nyt elämään ja maahan. Itsetiedoton kateus on teidän halveksimisenne kierossa katseessa.

Minä en kulje teidän tietänne, te ruumiin halveksijat! Te ette ole siltoja yli-ihmiseen! – Näin puhui Zarathustra.

Riemuista ja intohimoista

Veljeni, jos sinulla on hyve, ja se on sinun hyveesi, niin ei se ole sinulla yhteisenä kenenkään kanssa.

Tosin, sinä tahdot antaa sille nimen ja sitä hyväellä; tahdot nipistää sitä korvasta ja kujeilla hänen kanssaan ratoksesi.

Ja katso! Nyt sen nimi on yhteisenä sinulle ja kansalle ja sinä olet hyveinesi tullut kansaksi ja laumaksi! Paremmin sinä tekisit sanoessasi: "sanomaton on ja nimetön se, mikä tekee sieluni tuskan ja suloisuuden ja on vielä sisälmysteni nälkäkin."

Olkoon hyveesi liian korkea nimien tuttavallisuuteen: ja jos sinun täytyy puhua siitä, niin älä häpeä änkyttää siitä.

Siis puhu ja änkytä näin: tämä on minun hyväni, sitä minä rakastan, näin miellyttää se minua täydellisesti, ainoastaan näin tahdon minä hyvää.

En tahdo sitä jumalan-lakina, en tahdo sitä ihmiskäskynä enkä – tarpeena: ei sen tule olla minulle tienviittana ylimaailmoihin ja paratiiseihin.

Maallinen hyve on se, mitä rakastan: vähän on siinä viisautta, ja kaikkein vähemmän kaikkien järkeä.

Mutta tämä lintu rakensi minun tyköni pesänsä: senvuoksi rakastan ja hellin minä sitä, – nyt se istuu minun tykönäni kultaisilla munillaan.

Näin tulee sinun änkyttää ja hyvettäsi ylistää.

Kerran sinulla oli intohimoja ja sinä kutsuit niitä pahoiksi. Mutta nyt sinulla on vain hyveesi jäljellä: ne kasvoivat intohimoistasi.

Korkeimman päämaalisi panit näiden intohimojen sydämelle: silloin tulivat ne hyveiksesi ja riemuiksesi.

Ja olitpa sitten vaikka äkkipikaisten sukua tai hekumallisten tai uskonkiihkoisten tai kostonhimoisten:

Lopulta tulivat kaikki intohimosi hyveiksi ja perkeleesi enkeleiksi.

Kerran oli sinulla villejä koiria kellarissasi: mutta lopulta muuttuivat ne linnuiksi ja suloisiksi laulajiksi.

Myrkyistäsi keitit sinä palsamisi; lehmääsi Murhetta sinä lypsit – nyt juot hänen utareensa makeata maitoa.

Eikä mitään pahaa kasva sinusta tämänkoommin, ei edes sitä pahaa, joka kasvaa hyveittesi taistelusta.

Veljeni, jos sinulla on onni, niin on sinulla yksi ainoa hyve eikä enempää: niin käyt sinä helpommin yli sillan.

Kunniakasta on omistaa monta hyvettä, mutta vaikea osa se on; ja moni läksi erämaahan ja surmasi itsensä, koska hän väsyi olemaan hyveiden taisteluna ja taistelutantereena.

Veljeni, onko sota ja taistelu pahaa? Mutta välttämätöntä on tämä paha, välttämätöntä on kateus ja epäluulo ja solvaaminen hyveittesi kesken.

Katso, miten jokainen hyveistäsi himoitsee korkeinta: se tahtoo omakseen koko henkesi, jotta se olisi sen oma airut, se tahtoo omakseen koko voimasi suuttumuksessa, vihassa ja rakkaudessa.

Kateellinen on jokainen hyve toiselleen, ja kauhea asia on kateus.

Hyveetkin voivat kateudesta joutua perikatoon.

Ketä kateuden lieskat ympäröivät, hän kääntää viimein, kuten skorpiooni, itseään vastaan myrkytetyn vaapsen.

Oi, veljeni, etkö ole vielä milloinkaan nähnyt hyveen herjaavan itseään ja pistävän itsensä kuoliaaksi?

Ihminen on jotakin, joka täytyy tulla voitetuksi: ja sentähden tulee sinun rakastaa hyveitäsi – : sillä sinä joudut perikatoon niiden kautta. – Näin puhui Zarathustra.

Kalpeasta rikoksellisesta

Te ette tahdo surmata, te tuomarit ja uhraajat, ennenkuin eläin on nyökännyt? Katsokaa, kalpea rikoksellinen on nyökännyt: hänen silmistään puhuu suuri ylenkatse.

"Minun Minäni on jotakin, joka täytyy tulla voitetuksi: Minäni on minulle suuri ylenkatse ihmistä kohtaan": niin puhuu tämä silmä.

Että hän tuomitsi itsensä, se oli hänen korkein hetkensä: älkää laskeko kohonnutta takaisin hänen alennukseensa!

Ei ole mitään lunastusta sille, joka itsestään niin kärsii, ei mitään muuta kuin äkillinen kuolema.

Teidän surmatyönne, te tuomarit, tulee olla sääliä eikä mitään kosta. Ja kun te surmaatte, niin katsokaa, että te itse myös vanhurskautatte elämän!

Siinä ei ole kylliksi, että te teette sovinnon sen kanssa jonka surmaatte. Teidän murheenne olkoon rakkautta yli-ihmiseen: siten vanhurskautatte te oman vielä-elämisenne! "Vihollinen" tulee teidän sanoa, mutta ei "konna"; "sairas" tulee teidän sanoa, mutta ei "roisto"; "hullu" tulee teidän sanoa, mutta ei "syntinen".

Ja sinä, punainen tuomari, jos tahtoisit sanoa ääneen, mitä kaikkea jo ajatuksissa olet tehnyt: niin jokainen huuttaisi: "Viekää pois tuo saastainen, pois tuo myrkkymatelija!"

Mutta toista on ajatus, toista teko, toista teon kuva. Syyn pyörä ei pyöri niiden välissä.

Eräs kuva teki tämän kalpean ihmisen kalpeaksi. Kykenevä hän oli tekoonsa, kun hän sen teki: mutta sen kuvaa hän ei kestänyt, silloinkun se oli tehty.

Alati näki hän nyt itsensä yhden teon tekijänä. Hulluudeksi kutsun minä tätä: poikkeus muuttui hänelle olennaisuudeksi.

Viiva lumoa kanan; teko, jonka hän teki, lumosi hänen poloisen järkensä – hulluudeksi teon *jälkeen* kutsun minä tätä.

Kuulkaa, tuomarit! Vielä toinenkin hulluus on olemassa: ja se on hulluus *ennen* tekoa. Oi, ette te tunkeutuneet kylliksi syvälle tähän sieluun!

Näin puhuu punainen tuomari: "Minkätähden murhasi tämä pahantekijä? Hän tahtoi ryöstää." Mutta minä sanon teille: hänen sielunsa tahtoi verta, ei ryöstöä: hän janosi veitsen onnea!

Mutta hänen poloinen järkensä ei ymmärtänyt tätä hulluutta ja sai hänet houkutelluksi. "Mitä verestä! puhui se; etkö tahdo käyttää tilaisuutta ainakin ryöstääksesi? Kostaaksesi?"

Ja hän kuunteli poloista järkeään: lyijynä lepäsi sen puhe hänen päällään, – senvuoksi ryösti hän murhatessaan. Hän ei tahtonut hulluuttaan hävetä.

Ja nyt jälleen lepää hänen tekonsa lyijy hänen päällään, ja jälleen on hänen poloinen järkensä niin jäykkä, niin hervaistu, niin raskas.

Jos hän voisi edes pudistaa päätään, niin taakkansa vierisi alas: mutta kuka pudistaa tätä päätä?

Mitä on tämä ihminen? Joukko sairauksia, jotka hengen kautta leviävät maailmaan: siellä he tahtoivat etsiä saalista.

Mitä on tämä ihminen? Kimppu kesyttömiä käärmeitä, jotka harvoin ovat levossa keskenään, – silloin he lähtevät pois kukin erikseen ja etsivät saalista maailmasta.

Katsokaa tätä viheliäistä ruumista! Mitä hän kärsi ja kaipasi, sen selitti tämä poloinen sielu itselleen – hän selitti sen murhalliseksi haluksi ja ahneudeksi veitsen onneen.

Se, joka nyt tulee sairaaksi, hänet yltää paha, joka nyt on paha: pahaa hän tahtoo tehdä sillä, mikä tekee hänelle pahaa. Mutta toisia aikoja on ollut ja toinen paha ja hyvä.

Kerran oli epäily pahaa ja tahto Itseen. Silloin tuli sairaasta kerettiläinen ja noita: kerettiläisenä ja noitana hän kärsi ja tahtoi tuottaa kärsimystä.

Mutta tätä ette tahdo ottaa korviinne: se vahingoittaa teidän hyvänne, sanotte te minulle. Mutta mitä koskee minuun teidän hyvänne!

Paljon on hyvässänne sellaista, mikä minua iljettää, ja totisesti ei sen paha. Miten toivoisinkaan, että sillä olisi hulluus, jonka kautta se joutuisi perikatoon, kuten tämä kalpea rikoksellinen!

Totisesti, minä tahtoisin, että sen hulluuden nimi olisi totuus tai uskollisuus tai vanhurskaus: mutta sillä on hyveensä elääkseen kauan ja viheliäisessä tyytyväisyydessä.

Minä olen kaidepuu virran partaalla: tarttukoon minuun, ken minuun tarttua voi! Mutta kainalosauvanne en minä ole. – Näin puhui Zarathustra.

Lukemisesta ja kirjoittamisesta

Kaikesta mitä kirjoitettu on, rakastan ainoastaan sitä, minkä joku verellään kirjoittaa. Kirjoita verellä: ja sinä olet havaitseva, että veri on henkeä.

Ei ole helppoa ymmärtää vierasta verta: minä vihaan lukevia laiskureita.

Ken lukijan tuntee, hän ei tee enää mitään lukijan tähden. Vielä vuosisata lukijoita – ja itse henki on löyhkäävä.

Että jokainen saa oppia lukemaan, se ei turmele ajanmittaan yksin kirjoittamista, vaan myöskin ajattelemisen.

Kerran oli henki jumala, sitten se tuli ihmiseksi ja nyt se tulee vielä roskaväeksikin.

Ken verin kirjoittaa ja mietelausein, hän ei tahdo tulla luetuksi, vaan opituksi ulkoa.

Lähin tie vuorilla käy huipulta huipulle, mutta sitävarten tulee sinulla olla pitkät sääret. Mietelauseet olkoot huippuja: ja ne, joille puhutaan, suuria ja korkeakasvuisia.

Ilma ohut ja puhdas, vaara lähellä ja henki täynnä iloista häijyyttä: se sopii hyvin yhteen.

Minä tahdon pitää vuorenpeikkoja ympärilläni, sillä minä olen rohkea. Rohkeus, joka peloittaa kummitukset pois, luo itselleen peikkoja, – rohkeus tahtoo nauraa.

Ei ole minulla enää samoja tunteita kuin teillä: nuo pilvet, jotka allani näen, nuo mustat ja raskaat, joille nauran, – ne juuri ovat teidän ukkospilviä.

Te katselette ylös, kun kaipaatte korotusta. Ja minä katselen alas, koska olen korotettu.

Kuka teistä voi yht'aikaa nauraa ja olla korotettu?

Ken korkeimmille vuorille nousee, hän nauraa kaikelle murhe-näyttelemiselle ja murhetotisuudelle.

Suruttomiksi, ilkkuviksi, väkivaltaisiksi – sellaisiksi tahtoo meidät viisaus: hän on nainen ja rakastaa aina vain sotilasta.

Te sanotte minulle: "elämä on raskasta kantaa." Mutta mitävarten teillä sitten on ylpeytenne aamupäivällä ja illalla nöyryytenne?

Elämä on raskasta kantaa: mutta alkää ottako sitä sitten niin hentomielisesti. Me olemme kaikki tyyni kelpo kuorma-aaseja ja aasittaria.

Mitä on meillä yhteistä ruusunterän kanssa, joka värisee siitä, että kastepisara lepää sen ruumiilla?

Totta on: me rakastamme elämää, emme senvuoksi että olemme elämään, vaan senvuoksi että olemme rakastamaan totuneet.

Rakkaudessa on aina jotakin mieletöntä. Mutta mielettömyydessä on aina myöskin jotakin järkeä.

Ja minustakin, joka olen elämälle suopea, tuntuu että perhoset ja saippuakuplat ja heidänlaisensa ihmiset ovat niitä, jotka enimmäkseen tietävät onnesta.

Näiden keveiden mielettömien sirojen liikkuvien sielujen lihoittelu – se näky houkuttelee Zarathustran kyyneliin ja lauluihin.

Minä uskoisin ainoastaan sellaiseen jumalaan, joka taitaisi tanssia.

Ja kun näin perkeleeni, niin huomasin hänet vakavaksi, mietiskeleväksi, syväksi, juhlalliseksi: se oli raskauden henki, – hänen kauttaan sortuu kaikki kappaleet.

Ei vihalla, vaan naurulla surmataa. Ylös, surmatkaamme raskauden henki!

Minä olen oppinut kävelemään: nyt lasken minä itseni valloilleen. Minä olen oppinut lentämään: nyt en tahdo ensin saada sysäystä päästäkseni paikoiltani.

Nyt minä olen kevyt, nyt minä lennän, nyt näen itseni allani, nyt tanssii jumala minun kauttani. – Näin puhui Zarathustra.

Vuorella kasvavasta puusta

Zarathustran silmä oli nähnyt, että eräs nuorukainen karttoi häntä. Ja kun hän eräänä iltana vaelsi yksin halki vuorien, jotka ympäröivät sitä kaupunkia, jota kutsutaan "Kirjavaksi lehmäksi": katso, silloin huomasi hän kulkiessaan tämän nuorukaisen istuvan puuta vasten nojautuneena ja väsynein katsein silmäilevän alas laaksoon. Zarathustra tarttui puuhun, jonka luona nuorukainen istui ja puhui näin:

"Jos tahtoisin ravistaa tätä puuta käsilläni, niin en sitä voisi.

"Mutta tuuli, jota emme näe, hän kiduttaa ja taivuttaa sitä minne tahtoo. Näkymättömät kädet meitä pahimmin taivuttavat ja kiduttavat."

Silloin nuorukainen nousi hämmästyneenä ja sanoi: "minä kuulen Zarathustran äänen ja juuri ikään ajattelin häntä." Zarathustra vastasi:

"Miksi sitä säikähdät? – Mutta samoin on ihmisen laita kuin puunkin.

"Mitä ylemmäksi hän tahtoo korkeuteen ja kirkkauteen, sitä voimakkaammin hänen juurensa pyrkivät maan sisään, alaspäin, pimeyteen, syvyyteen, – pahaan."

"Niin, pahaan! huusi nuorukainen. Miten on mahdollista, että löysit sieluni?"

Zarathustra hymyili ja vastasi: "Useita sieluja ei löydä milloinkaan – muutoin, ellei niitä ensin keksi."

"Niin, pahaan!" huusi nuorukainen vielä kerran.

"Sinä sanoit totuuden, Zarathustra. En luota enää itseeni, sen jälkeen kuin olen alkanut tahtoa korkeuteen, eikä kukaan luota minuun enää, – mistä se johtuu?"

"Minä muutun liian nopeasti: tämäpäiväni kumoo eiliseni. Noustessani hyppään usein yli porrasvälien, sitä ei yksikään porras anna minulle anteeksi.

"Jos olen ylhäällä, niin tunnen aina olevani yksin. Yksikään ei puhu kanssani, yksinäisyyden kylmyys värisyttää minua. Mitä tekemistä minulla sitten on korkeudessa?"

"Ylenkatseeni ja kaipuuni kasvavat yhdessä; mitä korkeammalle kohoon, sitä enemmän halveksin tuota kohoavaa. Mitä tekemistä hänellä sitten on korkeudessa?"

"Miten minä häpeän nousemistani ja hoipertelemistani! Miten pilkkaan kiivasta huohotustani! Miten vihaan niitä, jotka lentävät! Miten väsynyt olen korkeudessa!"

Tässä nuorukainen vaikenä. Ja Zarathustra silmäili puuta, jonka luona he seisoivat, ja puhui näin:

"Tämä puu seisoo yksin täällä vuorella; se on kasvanut korkealle yli ihmisten ja eläimien.

"Ja jos se tahtois puhua, niin ei sillä olisi ketään, joka sitä ymmärtäisi: niin korkeaksi se on kasvanut.

"Nyt se odottamistaan odottaa, – mitä se sitten odottaa? Se asuu liian lähellä pilvien istuinta: se varmaan vartoo ensimmäistä salamaa?"

Kun Zarathustra oli tämän sanonut, huusi nuorukainen tehden kiivaita liikkeitä: "Niin, Zarathustra, totta puhut. Perikatoani minä halasin, kun tahdoin korkeuteen, ja sinä olet se salama, jota minä varroin! Katso, mitä olen minä enää, sittenkuin sinä meille ilmestyit? *Kateus* sinua kohtaan on se, joka on minut tuhonnut!" – Niin puhui nuorukainen ja itki katkerasti. Mutta Zarathustra kiersi käsivartensa hänen ympärilleen ja vei hänet mukanaan pois.

Ja kun he olivat hetken kulkeneet yhdessä, alkoi Zarathustra puhua näin sanoen:

Sydäntäni se viiltää. Paremmin kuin sanasi sanoo silmäsi minulle vaarasi suuruuden.

Vielä et sinä ole vapaa, sinä *etsit* vielä vapautta. Yli öitten valvojaksi teki sinut etsimisesi ja liian valveutuneeksi.

Ylös vapaaseen korkeuteen sinä tahdot, tähtiä janoo sielusi. Mutta sinun huonotkin viettisi janoovat vapautta. Villit koirasi tahtovat vapauteen; himoiten ne haukkuvat kellarissaan, kun henkesi koettaa murtaa kaikki vankeudet.

Vielä sinä olet mielestäni vanki, joka vapauttansa kuvailee: oi, viisaaksi käy sellaisten vankien sielu, mutta myös kavalaksi ja matalaksi.

Puhdistaa itsensä täytyy vielä hengeltäänkin vapautetun. Paljon vankeutta ja hometta on vielä hänessä jäljellä: puhtaaksi täytyy hänen silmänsäkin tulla.

Niin, minä tunnen vaarasi. Mutta rakkauteni ja toiveeni kautta minä vannotan sinua: älä heitä rakkauttasi ja toivettasi!

Jaloksi tunnet vielä itsesi, ja jaloksi tuntevat sinut vielä nuo toisetkin, jotka ovat sinulle nurjia ja luovat pahoja katseita. Tiedä, että jalo on kaikkien tiellä.

Hyvienkin tiellä on jalo: ja vaikka he kutsuvatkin häntä hyväksi, niin tahtovat he sillä vaan työntää hänet syrjään.

Uutta tahtoo jalo luoda ja uuden hyveen. Vanhaa tahtoo hyvä ja vanhan säilymistä.

Mutta ei se ole jalon vaara, että hänestä saattaisi tulla hyvä, vaan julkea, pilkkaaja, tyhjäsietekijä.

Oi, minä tunsin jaloja, jotka kadottivat korkeimman toiveensa. Ja sitten pilkkasivat he kaikkia korkeita toiveita.

Sitten elivät he julkeasti hetken riemuissa ja tuolle puolen päiväänsä he tuskin asettivat mitään päämaalia enää.

"Henki on myöskin hekumaa" – niin he sanoivat. Silloin murtui heidän henkensä siivet: nyt ryömii se ympäri ja kalvaa ja tahrii.

Kerran aikoivat he tulla sankareiksi: hekumoitsijoita he ovat nyt.

Mielikarvaudeksi ja kauhuksi on heille sankari.

Mutta rakkauteni ja toiveeni kautta minä vannotan sinua: älä heitä sankaria sielustasi! Pidä korkein toiveesi pyhänä!

Näin puhui Zarathustra.

Kuoleman saarnaajista

Kuoleman saarnaajia on olemassa: ja maa on täynnä sellaisia, joille eroa elämästä on saarnattava.

Täynnä on maa tarpeettomia, turmelleet ovat elämän nuo aivan-liian-monet. Kunpa heidät "iankaikkisella elämällä" houkuteltaisiin pois tästä elämästä!

"Keltaisia": niin kutsutaan kuoleman saarnaajia tai: "mustia". Mutta minä tahdon näyttää teille vielä toisenkin värisiä.

Tuolla ovat nuo hirvittävät, jotka käyvät petoeläin sisässään ja joilla ei ole muuta valintaa kuin himot tai itsekidutus. Ja vielä heidän himonsakin ovat itsekidutusta.

He eivät ole vielä tulleet edes ihmisiksi, nuo hirvittävät: saarnatkoot he eroa elämästä ja lähtekööt itse matkoihinsa!

Tuolla ovat nuo sielultaan kalvetustautiset: tuskin he ovat syntyneet, niin alkavat he jo kuolla ja halaavat väsymyksen ja kieltäytyksen oppeja.

He tahtoisivat mielellään olla kuolleita, ja meidän tulisi kutsua heidän tahtoansa hyväksi! Varokaamme, ettemme herätä näitä kuolleita emmekä aukaise noita eläviä ruumisarkkuja!

Kohtaapa heidät sairas, tai vanhus tai ruumis; ja heti he sanovat: "elämä on valheeksi osotettu!"

Mutta he ainoastaan ovat valhetta ja heidän silmänsä, joka näkee vain nämä yhdet olemassaolon kasvot.

Raskaan alakuloisuuden sumussa ja himoiten pieniä sattumia, jotka tuottaisivat kuoleman: näin odottavat he ja purevat hampaansa yhteen.

Tai myöskin: he hyökkäävät makeisten kimppuun ja pilkkaavat samalla tätä lapsellisuuttaan: he takistauvat oljenkortiseensa elämää ja pilkkaavat sitä, että vielä ovat oljenkorren varassa.

Heidän viisautensa kuuluu: "hullu se, joka jää elämään edelleen, mutta niin hulluja me olemme! Ja se juuri onkin hulluinta elämässä!" – "Elämä on ainoastaan kärsimystä" – niin sanovat toiset eivätkä valhettele: niinpä pitääkö huoli sitten, että pääsette siitä! Pitääkö sitten huoli siitä, että tuo elämä taukoo, joka on vain kärsimystä!

Ja näin kuulukoon siveytenne oppi: "sinun pitää itse kuolettaa itsesi! Sinun pitää itse varastaa itsesi täältä pois!" "Hekuma on syntiä – sanovat yhdet, jotka kuolemaa saarnaavat – , vetäytykäämme syrjään ja älkäämme siirtäkö lapsia!"

"Synnyttäminen on vaivaloista – sanovat toiset – , miksi enää synnyttää? Synnytetään vain onnettomia!" Ja hekin ovat kuoleman saarnaajia.

"Tarvitaan sääliä, – sanovat kolmannet. Ottakaa pois, mitä minulla on! Ottakaa pois, mitä minä olen! Sitä vähemmän minua elämä sitoo!"

Jos he olisivat sääliväisiä perinpohjin, niin he tekisivät lähimmäiselleen elämän vastenmieliseksi. Olla pahoja – se olisi heidän oikea hyvyytensä.

Mutta he tahtovat päästä irti elämästä: mitä liikuttaa heitä, että he kahleillaan ja lahjoillaan sitovat toisia vielä lujemmin! – Ja tekin, joille elämä on ankaraa työtä ja levottomuutta: ettekö ole hyvin väsyneitä elämään? Ettekö ole täysin kypsyneitä kuoleman saarnalle?

Te kaikki, joille ankara työ on rakasta ja nopea, uusi, outo, – te suoriudutte huonosti, teidän ahkeruutenne on pakoa ja tahtoa unhoittaa itsensä.

Jos te enemmän uskoisitte elämään, niin antautuisitte vähemmin hetkelle. Mutta teissä ei ole tarpeeksi sisällystä odottaaksenne – eikä edes antautuaksenne laiskuuteen!

Kaikkialla kuuluu niiden ääni, jotka kuolemaa saarnaavat: ja maa on täynnä sellaisia, joille kuolemaa on saarnattava.

Tai "iankaikkista elämää": se on minulle samantekevää, – kun he vain nopeasti lähtevät matkoihinsa! – Näin puhui Zarathustra.

Sodasta ja sotaväestä

Parhaimmilta vihollisiltamme me emme tahdo tulla säästetyiksi, emmekä myös niiltä, joita perinpohjin rakastamme. Niinpä antakaa minun sanoa teille totuus!

Veljeni sodassa! Minä rakastan teitä perinpohjin, minä olen ja olin teidän vertaisenne, ja minä olen myös paras vihollisenne. Niinpä antakaa minun sanoa teille totuus!

Minä tiedän sydämenne vihan ja kateuden. Te ette ole kyllin suuria ollaksenne tuntematta vihaa ja kateutta. Niinpä olkaa sitten kyllin suuria ollaksenne häpeämättä itseänne!

Ja ellette voi olla tiedon pyhimyksiä, niin olkaa ainakin sen satureita. He ovat sellaisen pyhyiden tovereita ja edelläkävijöitä.

Minä näen paljon sotamiehiä, kunpa näkisin paljon satureita! Yhtä-kaavaa on se puku, jota he kantavat: kunpa se ei olisi yhdenkaavaista, minkä he sillä peittävät!

Teidän tulee olla sellaisia, joiden silmä etsii alati vihollista – teidän vihollistanne. Ja muutamilla teistä on vihaa ensi silmäykseltä.

Omaa vihollistanne tulee teidän etsiä, omaa sotaanne tulee teidän käydä ja omien aatteittenne puolesta! Ja jos aatteenne kärsii tappion, tulee teidän rehellisyytenne siitäkin vielä huutaa voiton riemua!

Teidän tulee rakastaa rauhaa välikappaleena uuteen sotaan. Ja lyhyttä rauhaa enemmän kuin pitkää.

Teitä en neuvo työhön, vaan taisteluun. Teitä en neuvo rauhaan, vaan voittoon. Olkoon työnne taistelua, rauhanne voittoa!

Vaieta voi ja istua hiljaa ainoastaan silloin, kun hallussa on nuoli ja jousi: muutoin laverrellaan ja riidellään. Olkoon rauhanne voittoa!

Te sanotte, hyvä asia olkoon se, joka pyhittää itse sodankin? Minä sanon teille: hyvä sota on se, joka jokaisen asian pyhittää.

Sota ja rohkeus ovat saaneet aikaan suurempia asioita kuin lähimmäisrakkaus. Ei säälinne, vaan urhoollisuutenne on tähän saakka pelastanut kovaonniset.

"Mikä on hyvää?" kysytte te. Olla urhoollinen on hyvää. Antakaa pikkutyttöjen puhua: "hyvää on, mikä samalla on kaunista ja liikuttavaa."

Teitä nimitetään sydämettömiksi: mutta teidän sydämenne on oikea, ja minä rakastan sydämellisyytenne kainoutta. Te häpeätte vuokseanne ja toiset häpeävät luodevettään.

Te olette rumia? Olkoon menneeksi, veljeni! Niinpä kietokaa ympärillenne ylevyys, ruman vaippa!

Ja kun sielunne tulee suureksi, tulee se ylpeäksi ja ylevyydessänne on pahuutta. Minä tunnen teidät.

Pahuudessa kohtaavat toisensa ylpeä ja heikko. Mutta he ymmärtävät toisensa väärin. Minä tunnen teidät.

Teillä saa olla ainoastaan vihollisia, jotka herättävät vihaa, muttei vihollisia, jotka herättävät halveksimista. Teidän tulee olla ylpeitä vihollisestanne: silloin ovat vihollisenne menestykset teidänkin menestyksiänne.

Kapinaannousu – se on orjan ylhäisyyttä. Teidän ylhäisyytenne olkoon kuuliaisuus! Itse teidän käskemisenne olkoon kuuliaisuutta!

Hyvästä soturista kuuluu "sinun täytyy" mieluisemmalla kuin "minä tahdon". Ja kaiken, mikä teille on rakasta, tulee teidän vielä ensin antaa käskä itseänne.

Olkoon rakkautenne elämään rakkautta korkeimpaan toiveeseen: ja korkein toiveenne olkoon elämän korkein aate!

Mutta korkein aatteenne teidän tulee antaa minun käskä itsellenne – ja se kuuluu: ihminen on jotakin, joka täytyy tulla voitetuksi.

Niin eläkää kuuliaisuuden ja sodan elämään! Mitä on kauan-elämisestä! Kuka sotilas tahtoo tulla säästetyksi!

Minä en säästä teitä, minä rakastan teitä perinpohjin, veljeni sodassa! – Näin puhui Zarathustra.

Uudesta epäjumalasta

Paikka paikoin on vielä kansoja ja laumoja, ei kuitenkaan meillä, veljeni: täällä on valtioita.

Valtio? Mikä se on? Hyvä! Nyt auki korvat, sillä nyt sanon teille sanani kansojen kuolemasta.

Valtio on kylmimmän nimi kaikista kylmistä hirviöistä. Kylmästi se valhetteleekin; ja tämä valhe matelee sen suusta: "Minä, valtio, olen kansa".

Valhetta se on! Luovia ne olivat, jotka loivat kansat ja ripustivat uskon ja rakkauden heidän ylleen: näin he palvelivat elämää.

Hävittäjiä ne olivat, jotka virittivät ansoja monille ja kutsuvat niitä valtioksi: he ripustavat miekan ja sata himoa heidän ylleen.

Missä vielä on kansaa, siellä se ei ymmärrä valtiota, vaan vihataan sitä kuin pahaa silmää ja syntiä tapoja ja oikeutta vastaan.

Tämän merkin annan minä teille: jokainen kansa puhuu omaa kieltään hyvästä ja pahasta: sitä ei naapuri ymmärrä. Kielensä se keksi itselleen tavoissa ja oikeudessa.

Mutta valtio valhettelee kaikilla kielillä hyvästä ja pahasta; ja mitä ikänä se puhuu, sen se valhettelee – mitä ikänä sillä on, varastanut on se sen.

Väärää on kaikki valtiossa; varastetuin hampain se puree, tuo purevainen. Väärät ovat yksin sen sisälmyksetkin.

Kieltensekoitus hyvästä ja pahasta: tämän merkin annan teille merkiksi valtiosta. Totisesti, tahtoa kuolemaan merkitsee tämä merkki! Totisesti, se kehottaa kuoleman saarnaajia!

Aivan liian monta syntyy: tarpeettomille keksittiin valtio!

Katsokaahan, miten se houkuttelee niitä luokseen, noita aivan-liian-monia! Miten se niitä nielee ja pureskelee ja märehcii!

"Maan päällä ei ole mitään suurempaa kuin minä: jumalan järjestävä sormi olen minä" – näin mylvii hirviö. Eivätkä ainoastaan pitkäkorvaiset ja lyhytnäköiset vaivu polvilleen!

Oi, vielä teihinkin, te suuret sielut, henkää se synkeitä valheitaan! Oi, se vainuaa ilmi rikkaat sydämet, jotka mielellään tuhlaavat itseään!

Niin, teidätkin se vainuaa ilmi, te vanhan jumalan voittajat! Taistelussa te väsyitte, ja nyt palvelee väsymyksenne sittenkin uutta epäjumalaa!

Sankareita ja ritareja se tahtoisi asettaa ympärilleen, tuo uusi epäjumala! Mielellään paahtaa hän itseään hyvien omientuntojen auringonpaisteessa, – tuo kylmä hirviö!

Kaikki tahtoo se teille antaa, jos palvelette sitä, tuo uusi epäjumala: näin ostaa se itselleen hyveen loisteen ja ylväitten silmien katseen.

Houkutella se tahtoo teiltä noita aivan-liian-monia. Niin, helvetillinen juoni täällä keksittiin, kuoleman hevonen, joka jumalaisen kunnian koruissa kalisee!

Niin, kuolema monille keksittiin täällä, joka ylistää itseään elämäksi: totisesti, ystävänteko kaikille kuoleman saarnaajille!

Valtioksi minä kutsun sitä, missä kaikki ovat myrkynjuojia, hyvät ja huonot: valtioksi, missä kaikki kadottavat itsensä, hyvät ja huonot: valtioksi, missä kaikkien pitkällisen itsemurhan nimi on – "elämä".

Katsokaahan noita tarpeettomia! He varastavat itselleen keksijäin työt ja viisaiden aarteet: sivistykseksi kutsuvat he varkauttaan ja kaikki käy heille sairaudeksi ja rasitukseksi!

Katsokaahan noita tarpeettomia! Sairaita he ovat alati, he antavat ylen sappeaan ja kutsuvat sitä sanomalehdeksi. He nielevät toinen toisensa eivätkä voi edes sulattaa toisiaan.

Katsokaahan noita tarpeettomia! Rikkauksia he voittavat ja tulevat siitä köyhemmiksi. Valtaa he tahtovat ja ensin vallan vääntöraudan, paljon rahaa, – nuo vähävaraiset!

Katsokaa, ne kapuavat, nuo notkeat apinat! He kapuavat toistensa yli ja siten painavat toisensa alas liejuun ja syvyyteen.

Valtaistuimen luo tahtovat he kaikki: heidän mielettömyytensä on se, – ikäänkuin onni olisi valtaistuimella! Usein on liejua valtaistuimella – ja usein myös valtaistuin liejulla!

Mielettömiä he ovat minusta kaikki ja kapuavia apinoita ja liian kuumia. Pahalle haisee heidän epäjumalansa, tuo kylmä hirviö: pahalle haisevat he kaikki, nuo epäjumalanpalvelijat.

Veljeni, tahdotteko siis tukehtua heidän kitojensa ja halujensa höyryihin? Ennemmin särkekää ikkunat ja hypätkää ulos!

Väistykää toki tuon pahan hajun tieltä! Vetäytykää toki pois noiden tarpeettomien epäjumalanpalveluksesta!

Väistykää toki tuon pahan hajun tieltä! Vetäytykää pois noiden ihmishuhien savusta!

Vapaana on maa vielä nytkin suurille sieluille. Tyhjänä on vielä moni istuin yksineläjille ja kaksineläjille, ja hiljaisten merien tuoksu lehyhy niiden ympärillä.

Vapaana on vielä suurille sieluille vapaa elämä. Totisesti, ken vähän omistaa, hän on sitä vähemmän omistettu: ylistetty olkoon pieni köyhyys!

Siellä, missä valtio lakkaa, siellä vasta alkaa ihminen, joka ei ole tarpeeton: siellä alkaa välttämättömän laulu, vain kerran soipa ja korvaamaton sävel.

Siellä, missä valtio *lakkaa*, – katsokaa toki sinne, veljeni!

Ettekö näe sateenkaarta ja yli-ihmisen siltoja? – Näin puhui Zarathustra.

Torin karpästä

Pakene, ystäväni, yksinäisyyteesi! Minä näen sinut suurten miesten melun huumaamana ja pienten lävistelemänä vaapsillaan.

Arvokkaasti metsä ja kallio osaavat kanssasi vaieta. Ole jälleen sen puun kaltainen, jota rakastat, tuon leveäoksaisten: hiljaa ja kuunnellen se meren yllä riippuu.

Missä yksinäisyys taukoo, siellä alkaa tori; ja missä tori alkaa, siellä alkaa myös suurten näyttelijäin melu ja myrkyllisten karpästen surina.

Maailmassa eivät parhaimmat asiat kelpaa vielä mihinkään ilman että joku ne ensin esittää: suuriksi miehiksi kansa kutsuu näitä esittäjiä.

Vähän ymmärtää kansa suurta, se on: luovaa. Mutta kaikkia suurten asiain esittäjiä ja näyttelijöitä se tajuaa.

Uusien arvojen keksijäin ympäri pyörii maailma: näkymättömästi se pyörii. Mutta näyttelijäin ympäri pyörii kansa ja maine: sellainen on "maailman meno."

Henkeä on näyttelijällä, vähän kuitenkin hengen omaatuntoa. Alati hän uskoo siihen, jolla hän vahvimmin saa toiset uskomaan, – uskomaan *itseensä*!

Huomenna hänellä on uusi usko ja ylihuomenna uudempi. Kerkeät aistit hänellä on, kuten kansalla, ja vaihtelevat säät.

Heittää kumoon – se on hänestä: todistaa. Tehdä hulluksi – se on hänestä: vakuuttaa. Ja veri on hänestä kaikkein paras syy.

Totuutta, joka vain herkkiin korviin hiipii, kutsuu hän valheeksi ja ei-miksikään. Totisesti, hän uskoo vain jumaliin, jotka pitävät suurta melua maailmassa!

Täynnä meluavia ilvehtijöitä on tori – ja kansa kerskuu suurista miehistään: he ovat heille hetken herroja.

Mutta hetki ahdistaa heitä: niin he ahdistavat sinua. Ja sinultakin he tahtovat myöntöä tai kieltoa. Voi, sinä tahdot istuimesi puolesta- ja vastaanolemisen välille asettaa.

Älä ole kateellinen noille ehdottomille ja tungettelevaisille, sinä totuuden rakastaja! Ei totuus tarttunut vielä milloinkaan ehdottoman käsivarteeseen.

Näiden äkillisten tähden käy takaisin varmuuteesi: ainoastaan torilla käydään kimppuun myöntöä tai kieltoa kysymällä.

Hitaita ovat kaikkien syvien kaivojen elämykset: kauan täytyy heidän odottaa ennenkuin tietävät, mitä heidän syvyyteensä putosi.

Toria ja mainetta pakenee kaikki suuri: kaukana turulta ja maineesta asuivat ammoisista ajoista uusien arvojen keksijät.

Pakene, ystäväni, yksinäisyyteesi: minä näen sinut myrkyllisten karpästen pistämänä. Pakene sinne, missä raaka, väkevä tuuli puhalttaa!

Pakene yksinäisyyteesi! Sinä elit liian lähellä pieniä ja viheliäisiä. Pakene heidän näkymätöntä kostoaa! Sinua kohtaan he eivät ole mitään muuta kuin kostoaa.

Älä kohota enää kättä heitä vastaan! Lukemattomat he ovat, eikä sinun tehtäväsi ole olla kärpäsläpsänä.

Lukemattomat nuo pienet ja viheliäiset ovat; ja monen ylvään rakennuksen veivät pelkät sadepisarat ja rikkaruohot perikatoon.

Sinä et ole mikään kivi, mutta monet pisarat ovat tehneet sinut jo ontoksi. Halkeava sinä olet kerran ja rapeutuva monista pisaroista.

Myrkyllisten kärpästen uuvuttamana minä näen sinut, verille raavittuna näen sinut sadasta kohden; ja sinun ylpeytesi ei tahdo edes suuttua.

Verta tahtoivat he sinusta kaikessa viattomuudessa, verta himoitsevat heidän verettömät sielunsa – ja he pistävät senvuoksi kaikessa viattomuudessa.

Mutta sinä syvä, sinä kärsit liian syvästi pienistäkin haavoista; ja ennenkuin vielä olit parantunut, matoivat jo samat myrkkymatelijat jälleen kätesi yli.

Liian ylpeä sinä olet surmaamaan näitä herkuttelijoita. Mutta ole varuillasi, ettei kohtaloksesi tule kantaa kaikkea niiden myrkyllistä vääryyttä!

Ylistykselläänkin he surisevat ympärilläsi: tungettelevaisuutta on heidän ylistyksensä. He tahtovat ihosi ja veresi läheisyyttä.

He imartelevat sinua kuin jumalaa tai perkelettä; he vinkuvat edessäsi kuten jumalan tai perkeleen edessä. Mitä siitä? Imartelijoita he ovat ja vinkujia, eivätkä sen enempää.

Usein tekeytyvät he myös sinulle rakastettaviksi. Mutta se oli alati pelkurien viisautta. Niin, pelkurit ovat viisaita!

He mietiskelevät sinusta paljon ahtaalla sielullaan, arveluttava sinä olet heille alati. Kaikki, josta paljon mietiskellään, käy arveluttavaksi.

He rankaisevat sinua kaikista hyveistäsi. Perinpohjin he antavat sinulle anteeksi vain – hairahduksesi.

Koska olet lempeä ja mieleltäsi hurskas, niin sinä sanot: "viattomia he ovat pieneen olemassaoloonsa." Mutta heidän ahdas sielunsa ajattelee: "Rikosta on kaikki suuri olemassaolo."

Silloinkin kun olet heille lempeä, tuntevat he, että heitä halveksit; ja he palkitsevat sinulle hyväntyösi tekemällä sinulle salassa pahaa.

Sinun sanaton ylpeytesi on heille aina vastenmielistä; he riemuitsevat, jos sinä kerran olet kyllin vaatimaton ollaksesi turhamainen.

Sen, mistä ihmisessä pääsemme tietoon, sen viritämme hänessä myös tuleen. Niinpä kavahda itseäsi pienistä!

Sinun edessäsi he tuntevat itsensä pieniksi, ja heidän alhaisuutensa kiiluu ja hehkuu sinua vastaan näkymättömässä kostossa.

Etkö huomannut, miten usein he kävivät äänettömiksi, kun astuit heidän joukkoonsa, ja miten heidän voimansa jätti heidät kuin savu sammuvan tulen?

Niin, ystäväni, lähimmäistesi paha omatunto sinä olet: sillä he eivät ole sinun arvoisiasi. Siksi he vihaavat sinua ja imisivät mielellään sinun vertasi.

Sinun lähimmäisesi tulevat aina olemaan myrkyllisiä kärpäsiä; sen, mikä suurta on sinussa, – sen juuri täytyy tehdä heidät myrkyllisemmiksi ja yhä kärpäsmäisemmiksi.

Pakene, ystäväni, yksinäisyyteesi ja sinne, missä raaka, väkevä tuuli puhalttaa! Ei ole sinun tehtäväsi olla kärpäsläpsänä. – Näin puhui Zarathustra.

Siveydestä

Minä rakastan metsää. Kaupungeissa on inhoittavaa elää: siellä on liian paljon kiimaisia. Eikö ole parempi joutua murhamiehen käsiin kuin kiimaisen naisen uniin?

Mutta katsokaa toki noita miehiä: heidän silmänsä sen sanoo – he eivät tiedä mitään parempaa maan päällä kuin maata naisen vieressä.

Liejua on heidän sielunsa pohjassa; ja voi, jos heidän liejullaan on vielä henkikin!

Kunpa edes olisitte täydellisiä kuin eläimet! Mutta eläimeen kuuluu viattomuus.

Neuvonko minä teitä kuolettamaan aistejanne? Minä neuvon teitä aistien viattomuuteen.

Neuvonko minä teitä siveyteen? Siveys on muutamilla hyve, mutta monilla miltei pahe.

Nämä tosin pidättäytyvät: mutta narttu aistillisuus vilkuu kateellisesta kaikesta, mitä he tekevät.

Vielä heidän hyveittensä huipullekin ja aina lämmöttömään henkeenkin saakka seuraa heitä tämä eläin ja sen rauhattomuus.

Ja miten nöyrästi narttu aistillisuus osaa kerjätä itselleen hiukkasen henkeä, kun lihapala siltä kielletään.

Te rakastatte murhenäytelmiä ja kaikkea, mikä sydäntä järkyttää?

Mutta minä olen epäluuloinen narttuanne kohtaan.

Teillä on liian julmat silmät ja himokkaasti te etsitte katseillanne kärsiviä. Eikö ole vain teidän hekumanne pukeutunut valhepukuun nimittäen itsensä sääliksi?

Ja tämän vertauksen annan myös teille: useat, jotka tahtoivat ajaa ulos perkeleensä, menivät silloin itse sikoihin.

Kenestä siveys tuntuu raskaalta, häntä on neuvottava jättämään se: ettei se tulisi tieksi helvettiin – se on sielun liejuksi ja kiimaksi.

Puhunko likaisista asioista? Se ei ole minulle pahinta.

Ei astu tietäväinen vastenmielisesti totuuden veteen jos se on likaista, vaan jos se on matalaa.

Totisesti, sellaisia on, jotka ovat siveellisiä perinpohjin: he ovat sydämeltään lempeämpiä, he nauravat mielummin ja useammin kuin te.

He nauravat siveydellekin ja kysyvät: "mitä on siveys!"

"Eikö siveys ole hulluutta? Mutta tämä hulluus tuli luoksemme emmekä me hänen luokseen.

"Me tarjosimme tälle vieraalle majan ja sydämen: nyt hän asuu luonamme, – viipyköön hän niin kauan kuin häntä haluttaa!"

Näin puhui Zarathustra.

Ystävistä

"Alati on luonani yksi liikaa" – näin ajattelee erakko. "Alati yksi kertaa yksi – se tekee ajanmittaan kaksi!"

Minä ja Minuni ovat alati liian kiihkeässä keskustelussa: miten kestää sitä, ellei olisi ystävää?

Alati on erakolle ystävä kolmas: kolmas on koho, joka estää keskustelun noiden kahden välillä vajoamasta syvyyteen.

Oi, liian paljon syvyyksiä on kaikille erakoille. Siksi he niin kaipaavat ystävää ja hänen korkeuttaan.

Meidän uskomme toisiin ilmaisee, missä mielellämme uskoisimme itseemme. Meidän kaipuamme ystävään on ilmiantajamme.

Ja usein tahdotaan rakkaudella vain sivuuttaa kateus. Ja usein hyökätään kimppuun ja hankitaan vihollinen, jotta oma alttius hyökkäyksille pysyisi salassa.

"Ole ainakin viholliseni!" – niin puhuu todellinen kunnioitus, se, joka ei uskalla pyytää ystävyyttä.

Jos tahdotaan omistaa ystävä, niin täytyy myöskin tahtoa käydä sotaa hänen puolestaan: ja käydäkseen sotaa, täytyy myös osata olla vihollinen.

Ystävässään tulee myöskin vihollista kunnioittaa. Voitko lähestyä ystävääsi häneen liittymättä?

Ystävässään tulee omistaa parhain vihollisensa. Sinun tulee olla sydämelläsi häntä lähinnä, kun häntä vastustat.

Sinä et tahdo ystäväsi edessä kantaa mitään pukua? Ystäväsi kunnia se on oleva, että annat itsesi hänelle sellaisena kuin olet? Mutta hän toivottaa sinut senvuoksi hiiteen!

Ken ei tee itsestään mitään salaisuutta, hän nostaa pahaa verta: niin suuresti teillä on syytä pelätä alastomuutta! Niin, jos te olisitte jumalia, silloin te saisitte hävetä vaatteitanne!

Sinä et voi kyllin kauniiksi itseäsi ystäväillesi koristaa: sillä sinun tulee olla hänelle nuoli ja kaipuu yli-ihmiseen.

Joko olet nähnyt ystäväsi nukkuvan, – niin että olisit huomannut, minkä näköinen hän on? Millaiset toki muutoin ovat ystäväsi kasvot? Omat kasvosi ne ovat karkeassa ja puutteellisessa kuvastimessa.

Joko olet nähnyt ystäväsi nukkuvan? Eikö sinua kauhistuttanut, että ystäväsi on sen näköinen? Oi, ystäväni, ihminen on jotakin, joka täytyy tulla voitetuksi.

Ymmärtämisessä ja vaikenemisessä on ystävä oleva mestari: et sinä kaikkea saa tahtoa nähdä. Sinun unesi on ilmaiseva, mitä ystäväsi valveillaan tekee.

Ymmärtäminen olkoon säälisi: jotta ensin saisit tietää, tahtooko ystäväsi sääliä. Ehkä hän rakastaa sinussa murtumatonta silmää ja iäisyyskatsetta.

Sääli ystävää kohtaan kätkeytyköön kovaan kuoreen, hampaan olet katkaiseva sitä purressasi. Niin on sillä oleva hienoutensa ja sulonsa.

Oletko puhdas ilma ja yksinäisyys ja leipä ja lääke ystäväillesi? Moni ei saata katkoa omia kahleitaan ja kuitenkin hän on ystäväilleen vapauttaja.

Oletko sinä orja? Silloin et voi olla ystävä. Oletko tyranni? Silloin sinulla ei voi olla ystäviä.

Liian kauan on naisessa ollut orja ja tyranni kätkeytyneenä. Sentähden nainen ei ole vielä ystävyysmahdollinen: hän tuntee ainoastaan rakkauden.

Naisen rakkaudessa on vääryyttä ja sokeutta kaikkea sitä kohtaan, mitä hän ei rakasta. Ja naisen ymmärtäväisessäkin rakkaudessa on yhä vielä hyökkäystä ja salamaa ja yötä valon rinnalla.

Vielä ei nainen ole ystävyysmahdollinen: kissoja ovat naiset yhä vielä ja lintuja. Tai, parhaimmassa tapauksessa, lemmiä.

Vielä ei nainen ole ystävyysmahdollinen. Mutta sanokaa minulle, miehet, kuka sitten teistä on ystävyysmahdollinen?

Voi teidän viheliäisyyttänne, te miehet, ja teidän sielunne itaruutta! Niin paljon kuin te annatte ystäväille, sen tahdon minä antaa viholliselleni, enkä ole siitä tuleva köyhemmäksi.

Toveruutta on olemassa: kunpa olisi olemassa ystävyys! – Näin puhui Zarathustra.

Tuhannesta ja yhdestä päämaalista

Monta maata näki Zarathustra ja monta kansaa: niin hän löysi monen kansan hyvän ja pahan. Mitään suurempaa valtaa ei Zarathustra löytänyt maan päällä kuin hyvän ja pahan.

Elää ei voisi yksikään kansa, joka ei ensin arvoja arvioisi; mutta jos se tahtoo itseään säilyttää, niin se ei saa arvioida kuten naapuri arvioi.

Paljon on sellaista, jota toinen kansa kutsui hyväksi ja toinen häväistykseksi ja pilkaksi: niin minä havaitsin sen olevan. Paljon on sellaista, jota havaitsin täällä kutsuttavan pahaksi ja tuolla kunnian purppuralla koristettavan.

Milloinkaan ei naapuri ymmärtänyt naapuriaan: alati hänen sielunsa ihmetteli naapurin harhaluuloja ja pahuutta.

Hyvyyksien taulu riippuu jokaisen kansan yllä. Katso, se on sen voittojen taulu; katso, se on ääni sen tahdosta valtaan.

Ylistettävää on, mitä se pitää vaikeana; mikä välttämätöntä on ja vaikeata, se on hyvää; ja mikä korkeimmasta hädästä vielä vapauttaa, tuo harvinainen, vaikein, – sitä se ylistää pyhäksi.

Mikä aiheuttaa sen, että se hallitsee ja voittaa ja loistaa, naapurinsa peloksi ja kateudeksi: sitä se pitää korkeana, ensimmäisenä, määräävänä, kaikkien asiain ajatuksena.

Totisesti, veljeni, jos sinä ensin olet oppinut tuntemaan jonkun kansan hädän ja maan ja taivaan ja naapurin: niin sinä arvaat kaiketi sen voittojen lain, ja miksi se näitä portaita myöten toiveeseensa kohoaa.

"Alati tulee sinun olla ensimmäinen ja kaikkia muita etevämpi: ketään ei tule sinun kateellisen sielusi rakastaa, paitsi ystävää" – tämä sai kreikkalaisen sielun värisemään: niin hän kulki polkuaan suuruuteen.

"Puhua totta ja taitavasti käyttää jousta ja nuolta" – niin ajatteli se kansa suloisesti ja samalla raskaasti, mistä nimeni johtuu – nimi, joka on minulle suloinen ja samalla raskas.

"Kunnioittaa isää ja äitiä ja aina sielun syvimmästä saakka noutaa heidän mieltään": tämän voiton taulun ripusti eräs toinen kansa ylitsensä ja tuli mahtavaksi ja ikuiseksi senkautta.

"Osottaa uskollisuutta ja uskollisuuden tähden panna alttiiksi kunnia ja veri pahoissa ja arveluttavissakin asioissa": tällä opilla voitti eräs toinen kansa itsensä, ja näin itsensä voittaen se tuli korkeista toiveista raskaaksi.

Totisesti ihmiset ovat antaneet itselleen kaiken hyvänsä ja pahansa. Totisesti, he eivät sitä ottaneet, he eivät sitä löytäneet, ei se pudonnut heille alas äänenä taivaasta.

Arvon asetti ihminen ensin asioihin säilyttääkseen itsensä, – hän loi ensin asian tarkoituksen, ihmistarkoituksen! Senvuoksi hän on antanut itselleen nimen "ihminen", se on: arvioiva.

Arvioiminen on luomista: kuulkaa se, te luovat! Arvioiminen itse on kaikkien arvioitujen asiain aarre ja koru.

Vasta arvioimisen kautta on olemassa arvoa: ja ilman arvioimista olisi olemassaolon pähkinä ontto. Kuulkaa se, te luovat!

Arvojen muutos, – se on luovien muutosta. Alati se hävittää, jonka täytyy olla luova.

Luovia olivat ensin kansat ja vasta myöhään yksityiset; totisesti, yksityinen itse on vielä nuorin luominen.

Kerran kansat ripustivat taulun hyvästä ylitsensä. Rakkaus, joka tahtoo hallita, ja rakkaus, joka tahtoo totella, loivat itselleen yhdessä sellaisia tauluja.

Vanhempi on halu laumaan kuin halu Minään; ja niin kauan kuin hyvän omantunnon nimi on lauma, sanoo ainoastaan paha omatunto: Minä.

Totisesti, viekas Minä, tuo lemmetön, joka tahtoo hyötyään monen hyödyssä: se ei ole lauman alkuperä, vaan sen perikato.

Rakastavaisia ne olivat alati ja luovia, ne loivat hyvän ja pahan.

Rakkauden tuli hehkuu kaikkien hyveiden nimessä ja vihan tuli.

Monta maata näki Zarathustra ja monta kansaa: mitään suurempaa valtaa ei Zarathustra löytänyt maan päällä kuin rakastavaisten teot: "hyvä" ja "paha" on niiden nimi.

Totisesti, hirviö on tämän ylistämisen ja moittimisen valta. Sanokaa minulle, veljet, kuka sen lannistaa? Sanokaa, kuka heittää kahleen tämän eläimen tuhannelle niskalle?

Tuhannen päämaalia oli tähän saakka olemassa, sillä olemassa oli tuhannen kansaa. Vain kahle noilta tuhannelta niskalta puuttuu vielä, se ainoa päämaali puuttuu. Vielä ei ihmiskunnalla ole mitään päämaalia.

Mutta sanokaa minulle veljeni: jos päämaali vielä puuttuu ihmiskunnalta, eikö silloin puutu myös – vielä itse ihmiskuntaa? – Näin puhui Zarathustra.

Lähimmäisenrakkaudesta

Te tungskelette lähimmäisen ympärillä ja teillä on kauniita sanoja siitä. Mutta minä sanon teille: teidän lähimmäisenrakkauteenne on teidän viheliäinen rakkauteenne omaan itseenne.

Te pakenette itseänne lähimmäisen luo ja tahtoisitte tehdä siitä itsellenne hyveen: mutta minä ymmärrän teidän "epäitsekäisyytenne".

Sinä on vanhempi kuin Minä; Sinä on julistettu pyhäksi, mutta ei vielä Minä: niin tungskelee ihminen lähimmäisen luo.

Neuvonko minä teitä lähimmäisenrakkauteen? Pikemmin neuvon teitä pakenemaan lähimmäistä ja rakastamaan kaukaisinta.

Korkeampaa kuin rakkaus lähimmäiseen on rakkaus kaukaisimpaan ja tulevaiseen; korkeampaa vielä kuin rakkaus ihmiseen on minusta rakkaus asioihin ja haamuihin.

Tuo haamu, joka edessäsi kiittää, veljeni, on sinua kauniimpi; miksi et anna sille lihaasi ja luitasi? Mutta sinä pelkää ja juokset lähimmäisesi luo.

Te ette siedä omaa itseänne ettekä rakasta kyllin itseänne: nyt te tahdotte vietellä lähimmäistä rakkauteen ja kullata itseänne hänen erhetyksellään.

Minä tahtoisin, että te olisitte väsyneitä kaikenlaisiin lähimmäisiin ja lähimmäisten naapureihin; niin täytyisi teidän itsestänne luoda ystävänne ja hänen tulviva sydämensä.

Te kutsutte todistajan, kun tahdotte puhua hyvää itsestänne; ja kun te olette houkutelleet hänet uskomaan hyvää itsestänne; niin te itse ajattelette hyvää itsestänne. Ei ainoastaan se valhettele, joka puhuu vasten tietoaan, vaan se vasta oikein valhettelee, joka puhuu vasten tietämättömyyttään. Ja niin te puhutte itsestänne seurustelussa ja petätte valheellanne naapuria.

Näin puhuu narri: "seurustelu ihmisten kanssa pilaa luonteen, vallankin ellei sitä ole."

Toinen menee naapurin luo, koska hän etsii itseään, ja toinen, koska hän tahtoo kadottaa itsensä. Teidän kehno rakkauteen omaan itseenne tekee teille yksinäisyydestä vankilan.

Kaukaisemmat ne ovat, jotka rakkauteen lähimmäiseen maksavat; ja kussa vain teitä viisi kokoontuu, siellä kuudennen aina täytyy kuolla.

Minä en rakasta myöskään teidän juhlianne: liian monta näyttelijää minä havaitsin niissä, ja katselijatkin käyttäytyivät usein kuin näyttelijät.

Minä en julista teille lähimmäistä, vaan ystävän. Ystävä olkoon teille maan juhla ja aavistus yli-ihmisestä.

Minä julistan teille ystävän ja hänen tulvivan sydämensä. Mutta täytyy ymmärtää olla sieni, jos tahtoo saada omakseen tulvivien sydänten rakkauden.

Minä julistan teille ystävän, jossa maailma on valmiina, hyvän malja, – luovan ystävän, jolla alati on valmis maailma antaa lahjaksi.

Ja kuten maailma häneltä vyöryi kappaleiksi, vyöryy se hänelle jälleen kehiä tehden kokonaiseksi, kuten hyvän synty pahasta, kuten tarkoituksen synty sattumasta.

Tulevaisuus ja kaukaisin olkoon syysi nykyisyytesi: ystävässäsi tulee sinun yli-ihmistä syynäsi rakastaa.

Veljeni, lähimmäistä minä en neuvo teitä rakastamaan: minä neuvon teitä rakastamaan kaukaisinta. – Näin puhui Zarathustra.

Luovan teistä

Tahdotko, veljeni, käydä yksinäisyyteen? Tahdotko etsiä tien itseesi?

Viivy vielä hetkinen ja kuuntele minua.

"Ken etsii, hän joutuu helposti itse hukkaan. Kaikki yksinäisyys on rikosta": näin puhuu lauma. Ja sinä kuuluit kauan laumaan.

Lauman ääni on sinussakin vielä kaikuva. Ja kun sanot: "minulla ei ole enää yhteistä omaatuntoa teidän kanssanne", niin se on oleva valitus ja tuska.

Katso, itse tämän tuskan synnytti tuo yhteinen omatunto, ja tuon omantunnon viimeinen kimallus hehkuu vielä murheessasi.

Mutta sinä tahdot kulkea murheesi tietä, joka on tie itseesi? Niinpä näytä minulle oikeutesi ja voimasi siihen!

Oletko sinä uusi voima ja uusi oikeus? Ensimmäinen liikunto? Itsestään pyörivä pyörä? Voitko pakottaa tähdetkin itseäsi kiertämään?

Oi, niin paljon on olemassa himoa korkeuteen! Kunnianhimoisten kouristuksia on niin monessa! Näytä minulle, ettet ole yksi noista himokkaista ja kunnianjanoisista!

Oi, niin monta suurta ajatusta on olemassa, jotka eivät saa muuta aikaan kuin palkeet: ne paisuttavat ja tekevät tyhjemmiksi.

Vapaaksi sinä kutsut itseäsi? Sinun hallitsevan ajatuksesi minä tahdon kuulla, enkä sitä, että olet pelastunut ikeestä.

Oletko sellainen, jolla *oli oikeus* pelastua ikeestä? On olemassa monia, jotka viskasivat pois viimeisen arvonsa, viskatessaan pois orjuutensa.

Vapaa mistä? Mitä koskee se Zarathustraan? Mutta selvästi tulee sinun silmäsi julistaa: vapaa *mihinkä?*

Voitko sinä antaa itsellesi pahasi ja hyväsi ja ripustaa tahtosi laiksi ylitsesi? Voitko olla oma tuomarisi ja lakisi toimeenpanija?

Peljättävää on olla kahdenkesken oman lakinsa tuomarin ja toimeenpanijan kanssa. Näin singotaan tähti ulos autioon avaruuteen ja yksinäisyyden jäiseen henkäilyyn.

Tänään sinä kärsit vielä monista, sinä yksinäinen: tänään on sinulla vielä rohkeutesi kokonaan ja toiveesi.

Mutta kerran on yksinäisyytesi tekevä sinut väsyneeksi, kerran on ylpeytesi taipuva ja rohkeutesi lannistuva. Huutava olet sinä kerran: "minä olen yksin!"

Kerran et ole enää näkevä korkeatasi ja matalasi olet näkevä liian läheltä; ylhäinenkin itsessäsi on sinua peloittava kuin kummitus. Huutava sinä olet kerran: "Kaikki on petosta!"

On olemassa tunteita, jotka tahtovat surmata yksinäisen; ellei se heille onnistu, no niin, silloin heidän itsensä täytyy kuolla! Mutta voitko sinä olla murhaaja?

Tunnetko, veljeni, jo sanan "ylenkatse"? Ja tuskan oikeudentunnossasi olla oikeamielinen niitä kohtaan, jotka sinua ylenkatsovat?

Sinä pakotat monet oppimaan itsesi uudestaan; siitä he syyttävät sinua ankarasti. Sinä tulit lähelle heitä ja kävit kuitenkin ohi: sitä he eivät anna sinulle milloinkaan anteeksi.

Sinä nouset yläpuolelle heitä: mutta mitä korkeammalle kohoat, sitä pienemmäksi sinä käyt kateuden silmässä. Mutta lentävää vihataan eniten.

Mitenkä te olisitte oikeamielisiä minua kohtaan! – tulee sinun sanoa – minä valitsen itselleni teidän vääryytenne minulle omistettuna osana.

Vääryyttä ja saastaa he viskaavat yksinäisen perästä: mutta, veljeni, jos tahdot olla tähti, niin sinä et saa loistaa heille vähemmän senvuoksi!

Ja kavahta itseäsi hyvistä ja vanhurskaista! He ristiinnaulitsevat mielellään ne, jotka löytävät itselleen oman hyveensä, – he vihaavat yksinäistä.

Kavahta itseäsi myöskin pyhästä yksinkertaisuudesta! Kaikki on sille epäpyhää, mikä ei ole yksinkertaista; se leikkii myös kernaasti tulella – polttorovioiden tulella.

Ja kavahta itseäsi myöskin rakkautesi hyökkäyksistä! Liian pian ojentaa yksinäinen kätensä vastaantulevalle.

Usealle ihmiselle sinun ei tule antaa kättä, vaan ainoastaan käpälä: ja minä tahdon, että käpälässäsi olisi myös kynnet.

Mutta pahin vihollisesi, jonka voit kohdata, olet sinä aina oleva itse itsellesi; luolissa ja metsissä sinä itse vaanit itseäsi.

Yksinäinen, sinä kuljet tietä, joka johtaa itseesi! Ja itsesi ohi vie sinut tiesi ja ohi seitsemän perkeleesi!

Kerettiläinen sinä olet oleva itsellesi ja noita ja tietäjä ja narri ja epäilijä ja pyhänrikkoinen ja konna.

Polttaa sinun täytyy tahtoa itsesi omassa liekissäsi: mitenkä sinä mielisit tulla uudeksi, ellet ensin ole tullut tuhkakksi!

Yksinäinen, sinä kuljet luovan tietä: jumalan sinä tahdot luoda itsellesi seitsemästä perkeleestäsi!

Yksinänen, sinä kuljet rakastavan tietä: itseäsi sinä rakastat ja senvuoksi sinä halveksit itseäsi, kuten ainoastaan rakastavat halveksivat.

Luoda tahtoo rakastava, koska hän halveksii! Mitä se tietää rakkaudesta, jonka ei täytynyt halveksia juuri sitä, mitä hän rakasti!

Käy rakkautesi kanssa yksinäistymiseesi ja luomisesi kanssa, veljeni; ja vasta myöhään on oikeus ontuen seuraava sinua.

Käy kyynelineni yksinäistymiseesi, veljeni. Minä rakastan sitä, joka tahtoo luoda itseään ylempää ja käy niin perikatoon. – Näin puhui Zarathustra.

Vanhoista ja nuorista naisista

Miksi hiivit niin arkana hämyssä, Zarathustra? Ja mitä pidät niin varovasti kätkössä viittasi alla?

"Onko se aarre, jonka olet saanut lahjaksi? vai lapsi, joka on sinulle syntynyt? Vai käytkö nyt itse varkaitten teillä, sinä pahojen ystävä?" – Totisesti, veljeni! puhui Zarathustra, se on aarre, jonka olen saanut lahjaksi: pieni totuus se on, jota minä kannan.

Mutta se on vallaton kuin pieni lapsi, ja ellen tuki sen suuta, niin se huutaa ylen äänekkäästi.

Kun minä kuljin tänään yksin tietäni auringon laskun aikaan, niin tuli vastaan vanha nainen ja puhui näin sielulleni:

"Paljon on Zarathustra puhunut meille naisillekin, mutta milloinkaan hän ei puhunut meille naisesta."

Ja minä vastasin hänelle: "naisesta tulee puhua ainoastaan miehille."

"Puhu minullekin naisesta, hän sanoi; olen kyllin vanha unhoittamaan sen heti jälleen."

Ja minä noudatin tuon vanhan naisen mieltä ja puhuin näin hänelle:

Naisessa on kaikki arvoitusta, ja kaikella, mitä naisessa on, on yksi ainoa selitys: sen nimi on raskaus.

Mies on naiselle välikappale: päämaali on aina lapsi. Mutta mitä on nainen miehelle?

Kahta tahtoo oikea mies: vaaraa ja leikkiä. Siksi hän tahtoo naista, vaarallisinta leikkikalua.

Mies on kasvatettava sotaan ja nainen soturin virvoitukseksi: kaikki muu on hulluutta.

Liian makeita hedelmiä – niistä ei soturi pidä. Senvuoksi hän pitää naisesta; karvas on suloisinkin nainen.

Paremminkin yksikään mies ymmärtää nainen lapsia, mutta mies on lapsellisempi kuin nainen.

Oikeassa miehessä piilee lapsi. Ylös naiset, niinpä löytäkää lapsi miehessä!

Leikkikalu olkoon nainen, puhdas ja hieno, jalokiven kaltainen, sen maailman hyveitten kirkastama, jota ei vielä ole.

Tähden säde loistakoon rakkaudessanne! Toiveenne olkoon: "kunpa synnyttäisin yli-ihmisen!"

Olkoon rakkaudessanne urhoollisuutta! Käykää rakkaudellanne sen kimppuun, mikä teitä peloittaa.

Olkoon rakkaudessanne teidän kunnianne! Vähän ymmärtää nainen muutoin kunniaista. Mutta tämä olkoon teidän kunnianne: rakastaa alati enemmän kuin teitä rakastetaan, eikä milloinkaan olla toisena.

Mies peljätköön naista silloinkuin tämä rakastaa: silloin hän panee kaikki alttiiksi, ja kaikki muu on hänelle arvotonta.

Mies peljätköön naista silloinkuin tämä vihaa: sillä mies on sielunsa pohjasta ainoastaan paha, mutta nainen alhainen.

Ketä nainen vihaa eniten? – Näin puhui rauta magnetille: "minä vihaan sinua eniten, koska sinä vedät, mutta et ole kyllin vahva vetämään luoksesi."

Miehen onni on: minä tahdon. Naisen onni on: hän tahtoo.

"Katso, juuri nyt tuli maailma täydelliseksi!" – näin ajattelee jokainen nainen, kun hän tottelee täydestä rakkaudesta.

Ja totella täytyy naisen ja löytää syvyys pintaansa. Pintaa on naisen mieli, liikkuva ja rauhaton kalvo matalan veden yllä.

Mutta miehen mieli on syvä, sen virta kohisee maanalaisissa kuiluissa: nainen aavistaa hänen voimansa, mutta ei ymmärrä sitä. – Silloin vanha nainen vastasi minulle: "Paljon kaunista on Zarathustra puhunut ja vallankin niille, jotka sellaiseen ovat kyllin nuoria.

"Kummallista on, vähän tuntee Zarathustra naisia, ja kuitenkin hän on oikeassa puhuessaan heistä! Johtuuko se siitä, ettei naisessa ole mikään mahdotonta?

"Ja nyt ota kiitokseksi pieni totuus! Minä toki olen kyllin vanha sanoakseni sen!

"Kääri se ja tuki sen suu: muutoin se huutaa liian äänekkäästi, tuo pieni totuus."

"Anna minulle, nainen, pieni totuutesi!" sanoin minä. Ja näin puhui vanha nainen:

"Sinä menet naisten luo? Älä unhoita ruoskaa!" – Näin puhui Zarathustra.

Käärmeenpuremasta

Eräänä päivänä oli Zarathustra nukkunut viikunapuun alle, sillä ilma oli helteinen, ja käsivartensa hän oli laskenut kasvoilleen. Silloin tuli kyykäärme ja puri häntä kaulaan, niin että Zarathustra kirkaisi tuskasta. Kun hän oli ottanut käsivarren kasvoiltaan, loi hän silmänsä käärmeeseen: silloin tämä tuns Zarathustran silmät, kääntyi kömpelösti ja tahtoi madella pois. "Odotahan, puhui Zarathustra; vielä et ole ottanut vastaan kiitostani! Sinä herätit minut oikeaan aikaan, tieni on vielä pitkä." "Lyhyt on nyt tiesi, sanoi kyykäärme surullisesti; minun myrkkyni surmaa." Zarathustra hymyili. "Milloinka on lohikäärme kuollut kyyn myrkkyyne? – sanoi hän. Mutta ota takaisin myrkkysi! Sinä et ole kyllin rikas lahjoittaaksesi sitä minulle." Silloin käärme lankesi uudelleen hänen kaulaansa ja nuoli hänen haavansa.

Kun Zarathustra kerran kertoi tämän oppilailleen, kysyivät he: "Ja mikä, oi Zarathustra, on kertomuksesi moraali?" Siihen Zarathustra vastasi näin:

Moraalin hävittäjäksi kutsuvat minua hyvät ja vanhurskaat: kertomukseni on epämoraalinen.

Mutta jos teillä on vihollinen, niin alkää palkitko hänelle pahaa hyvällä: sillä se olisi nöyryyttämistä. Vaan näyttäkää, että hän on tehnyt teille jotakin hyvää.

Ja mielummin suuttukaa vielä kuin nöyryyttäkää! Ja jos teitä sadatellaan, niin minua ei miellytä, että te tahdotte sitten siunata. Mielummin sadatelkaa hiukan mukaan!

Ja jos teitä kohtaan on tapahtunut suuri vääryys, niin tehkää nopeasti viisi pientä sen lisäksi! Kamalaa on sellaista katsella, jota vääryys yksin painaa.

Oletteko te tätä kuulleet ennen? Jaettu vääryys on puoli oikeutta. Ja sen tulee ottaa vääryys päälleen, joka saattaa sen kantaa!

Inhimillisempää on hiukan kostaa kuin ei lainkaan kostaa. Ja ellei rangaistus ole myöskin oikeus ja kunnia ylitsekäyväiselle, niin minua ei miellytä teidän rangaistuksennekaan.

Ylhäisempää on myöntää olevansa väärässä kuin pidättää itselleen oikeus, varsinkin jos on oikeassa. Siihen tulee olla vain kyllin rikas.

Enkä minä pidä teidän kylmästä oikeudentunnostanne; ja teidän tuomarienne silmästä katsoo alati pyöveli ja hänen kylmä rautansa.

Sanokaa, missä on oikeudentunto, joka on rakkautta näkevin silmin?

Niinpä löytäkää se rakkaus, joka ei ainoastaan kanna kaikkia rangaistuksia, vaan myös kaiken syyn!

Niinpä löytäkää se oikeudentunto, joka vapauttaa kaikki, paitsi sen joka tuomitsee!

Tahdotteko kuulla tämänkin? Sille, joka tahtoo olla perinpohjin oikeamielinen, käy itse valhekin ihmisystävällisyydeksi.

Mutta miten minä tahtoisin olla perinpohjin oikeamielinen! Miten minä voin antaa kullekin omansa! Tämä olkoon kylliksi: minä annan kullekin omani.

Lopuksi, veljeni, kavahtakaa itseänne tekemästä erakoille vääryyttä!

Miten erakko voisi unhoittaa! Miten hän voisi kostaa!

Syvän kaivon kaltainen on erakko. Helppo on sinne viskata kivi; mutta jos se vaipui aina pohjaan saakka, sanokaa, kuka tahtoo jälleen tuoda sen ylös?

Kavahtakaa itseänne erakkoa herjaamasta! Mutta jos sen olette tehneet, no niin, surmatkaa hänet silloin myös! – Näin puhui Zarathustra.

Lapsesta ja avioliitosta

Minulla on kysymys sinulle yksin, veljeni: kuten laskinluodin heitän minä tämän kysymyksen sieluusi, jotta saisit tietää, miten syvä se on.

Sinä olet nuori ja halajat lasta ja avioliittoa. Mutta minä kysyn sinulta: oletko sinä sellainen ihminen, joka saa halata itselleen lasta?

Oletko sinä voitollinen, itsesivoittaja, aistien hallitsija, hyveittesi herra? Näin minä kysyn sinulta.

Vai puhuuko toiveestasi eläin ja tarve? Vai yksinäisyys? Vai eripuraisuus itsesi kanssa?

Minä tahdon, että sinun voittonsi ja vapautesi kaipaisi lasta. Eläviä muistomerkkejä sinun tulee rakentaa voitollesi ja vapautuksellesi.

Itseäsi ylempi sinun tulee rakentaa. Mutta ensin minä tahdon, että sinun itsesi täytyy olla hyvinrakennettu, oikeinmuodostunut ruumiilta ja sielulta.

Ei sinun tule ainoastaan lisääntyä, vaan kohota! Siihen sinua avioliiton yrttitarha auttakoon!

Korkeampi ruumis sinun tulee luoda, ensimmäinen liikunto, itsestään pyörivä pyörä, – luova sinun tulee luoda.

Avioliitto: niin kutsun minä kahden tahtoa luoda yksi, joka enemmän on kuin ne, jotka sen loivat. Kunnioitukseksi toinen toistaan kohtaan sellaisen tahdon tahtojina kutsun minä avioliittoa.

Tämä olkoon avioliittosi tarkoitus ja totuus. Mutta se, jota nuo aivan-liian-monet kutsuvat avioliitoksi, nuo tarpeettomat, – oi, minkä nimen minä antaisin sille?

Oi tuota kahdenkeskistä sielun viheliäisyyttä! Oi tuota kahdenkeskistä sielun saastaa! Oi tuota kahdenkeskistä katalaa huvitusta!

Avioliitoksi he kutsuvat kaikkea tätä; ja he sanovat, että heidän avioliittonsa on säädetty taivaassa.

No, minua se ei miellytä, tuo tarpeettomien taivas! Ei, minua ei miellytä nuo taivaalliseen verkkoon takertuneet eläimet!

Kaukana pysyköön minusta myöskin se jumala, joka ontuen saapuu siunaamaan sitä, mitä hän ei yhdistänyt! Älkää naurako tuollaisille avioliitoille! Kenellä lapsella ei olisi syytä itkeä vanhempiensa takia?

Kelvolliselta näytti minusta tämä mies ja kypsältä maan tarkoitukseen: mutta kun näin hänen vaimonsa, tuntui minusta maa hullujenhuoneelta.

Niin, minä tahtoisin, että maa vapisisi kouristuksessa, kun pyhimys ja hanhi parittelevat keskenään.

Tämä pyrki kuin sankari totuuksiin, ja lopulta hän sai saaliikseen pienen somistetun valheen. Avioliitokseen hän sitä kutsuu.

Tuo oli seurustelussa kylmä ja valitsi kuin tuntija. Mutta yhdellä kertaa hän turmeli ainiaaksi seuransa: avioliitokseen hän sitä kutsuu.

Tuo etsi piikaista, jolla olisi enkelin hyveet. Mutta yhdellä erää hänestä tuli erään naisen piika, ja nyt tarvittaisiin, että hänestä tulisi vielä enkelikin.

Tarkoiksi minä huomasin kaikki ostajat, ja kaikilla on viekkaat silmät. Mutta vaimonsa ostaa ovelinkin vielä säkissä.

Monta lyhyttä hulluutta – se on teillä rakkautta. Ja teidän avioliittonne lopettaa monet lyhyet hulluudet pitkänä tuhmuutena.

Teidän rakkautenne naiseen ja naisen rakkaus mieheen: oi, kunpa se olisi sääliä kärsiviä ja kätkeytyitä jumalia kohtaan. Mutta enimmäkseen paljastaa kaksi eläintä toisensa.

Mutta teidän parhaimkin rakkautenne on vain vääristely vertaus ja tuskallinen hehku. Tulisoihtu se on, jonka tulee valaista teitä korkeammille teille.

Itseänne ylemmäksi tulee teidän kerran rakastaa! Niinpä oppikaa ensin rakastamaan! Ja senvuoksi teidän täytyy juoda rakkautenne karvas kalkki.

Karvautta on parhaimmankin rakkauden kalkissa: niin herättää se kaipuun yli-ihmiseen, niin herättää se janon sinuun, luovaan!

Jano luovalle, nuoli ja kaipuu yli-ihmiseen: puhu, veljeni, onko se tahtosi avioliittoon?

Pyhä on minulle sellainen tahto ja sellainen avioliitto. – Näin puhui Zarathustra.

Vapaasta kuolemasta

Monet kuolevat liian myöhään, ja muutamat kuolevat liian varhain. Outona kaikuu vielä oppi: "kuole oikeaan aikaan!" Kuole oikeaan aikaan: näin opettaa Zarathustra. Totta on, ken ei milloinkaan elä oikeaan aikaan, kuinka hän voisi koskaan kuolla oikeaan aikaan? Kunpa hän ei olisi milloinkaan syntynyt! – Tämän neuvon minä annan tarpeettomille.

Mutta nuo tarpeettomatkin tekevät vielä kuolemastaan tärkeän asian, ja tyhjinkin pähkinä tahtoo vielä tulla särjetyksi.

Tärkeältä kannalta ottavat kaikki eron elämästä: mutta vielä ei kuolema ole mikään juhla. Vielä eivät ihmiset ole oppineet, miten ihanimpia juhlia vietetään.

Täydelliseksi tekevän kuoleman minä näytän teille, kuoleman, joka tulee odaksi ja lupaukseksi eläville.

Kuolemansa kuolee täydelliseksitekiä voitollisena, toivovien ja lupaavien ympäröimänä.

Näin tulisi oppia kuolemaan, eikä olisi oleva yhtään juhlaa, missä ei sellainen kuoleva pyhittäisi elävien vannomisia.

Sellainen kuolema on paras; mutta toinen on: kuolla taistelussa ja tuhlata suuri sielu.

Mutta taisteleva vihaa yhtä paljon kuin voittaja teidän irvistävää kuolemaanne, joka hiipii esiin kuin varas – ja saapuu kuitenkin herrana.

Omaa kuolemaani minä ylistän teille, vapaata kuolemaa, joka saapuu koska minä tahdon.

Ja milloinka minun tulee tahtoa? – Kenellä on päämaali ja perillinen, hän tahtoo kuolemaa oikeaan aikaan päämaalin ja perillisen vuoksi.

Ja kunnioituksesta päämaalia ja perillistä kohtaan ei hän tule koskaan enää ripustamaan kuihtuneita seppeleitä elämän pyhäkköön.

Totisesti, minä en tahdo olla köydenpunojain kaltainen: he punovat säikeitään pitkälle ja kulkevat silloin itse aina takaperin.

Moni tulee myös liian vanhaksi totuuksilleen ja voitoilleen; hampaattomalla suulla ei ole enää oikeutta jokaiseen totuuteen.

Ja jokainen, joka tahtoo saada mainetta, sanokoon ajoissa jäähyväiset kunnialle ja harjoittakoon vaikeata taitoa – lähteä oikeaan aikaan.

Täytyy lakata antamasta syödä itseään, silloinkuin parhaimmalta maistuu: sen tietävät ne, jotka tahtovat, että heitä kauan rakastetaan.

Happamia omenia on tosin olemassa, joiden kohtalo tahtoo, että ne odottavat syksyn viimeiseen päivään: ja samassa ne tulevat kypsiksi, keltaisiksi ja kurttuiksi.

Toisilla vanhenee ensin sydän ja toisilla henki. Ja muutamat ovat vanhuksia nuoruudessa: mutta myöhään nuori pysyy kauan nuorena.

Monelle elämä epäonnistuu: myrkkymato kalvaa hänen sydäntään. Niinpä hän katsokoon, että kuolema onnistuu hänelle sitä paremmin.

Moni ei tule milloinkaan suloiseksi, hän käy rumaksi jo kesällä.

Pelkuruus se on, joka pitää häntä kiinni oksassaan.

Aivan liian monet ovat ne, jotka elävät, ja liian kauan ne riippuvat oksissaan. Kunpa tulisi myrsky, joka ravistaisi kaiken tuon mädän ja madonsyömän puusta!

Kunpa saapuisi *äkillisen* kuoleman saarnaajia! Ne olisivat oikeita myrskyjä ja ravistajia elämänpuissa! Mutta minä kuulen saarnattavan vitkallista kuolemaa ja kärsivällisyyttä kaikkea "maallista" kohtaan.

Oi, te saarnaatte kärsivällisyyttä maallista kohtaan? Tämä maallinen se on, joka on liian kärsivällinen teitä kohtaan, te herjaajat!

Totisesti, liian varhain kuoli tuo heprealainen, jota vitkallisen kuoleman saarnaajat kunnioittavat: ja monen turmioksi sitten tuli se, että hän kuoli liian varhain.

Hän tunsu vasta ainoastaan heprealaisen kyyneleet ja alakuloisuuden, sekä hyvien ja vanhurskaiden vihan, heprealainen Jesus: silloin hänet valtasi kuolemankaipuu. Kunpa hän olisi jäänyt korpeen, kauaksi hyvistä ja vanhurskaista! Ehkä hän olisi oppinut elämään ja oppinut rakastamaan maata – ja nauruakin!

Uskokaa minua, veljeni! Hän kuoli liian varhain; hän olisi itse peruuttanut oppinsa, jos hän olisi tullut minun ikääni! Kyllin jalo hän oli peruuttamaan!

Mutta kypsytön hän oli vielä. Kypsytön nuorukainen rakastaa ja kypsytön hän myös vihaa ihmistä ja maata. Sidotut ja raskaat ovat hänelle vielä luontonsa laatu ja hengensiivet.

Mutta miehessä on enemmän lasta kuin nuorukaisessa, ja vähemmin alakuloisuutta: paremmin hän ymmärtää kuolemaa ja elämää.

Vapaa kuolemaan ja vapaa kuolemassa, pyhä kieltäjä, kun ei ole enää aikaa myöntämiseen: näin hän ymmärtää kuolemaa ja elämää.

Että teidän kuolemanne ei olisi ihmisen ja maan solvaamista, ystäväni: sitä minä rukoulen itselleni teidän sielujenne hunajasta.

Teidän kuollessanne on teidän henkenne ja hyveennehokuva vielä kuin iltarusko yli maan: muutoin on teidän kuolemanne onnistunut teille huonosti.

Näin minä tahdon itse kuolla, jotta te, ystävät, minun takiani rakastaisitte enemmän maata; ja maaksi tahdon minä jälleen tulla, jotta minulla olisi rauha siinä, joka minut synnytti.

Totisesti, päämaali oli Zarathustralla, hän viskasi pallonsa: nyt olette te, ystävät, minun päämaalini perillisiä, teille minä viskaan kultaisen pallon.

Kaikista mieluummin näen teidän, ystäväni, viskaavan tätä kultaista palloa! Senvuoksi minä viivyn vielä hetkisen maailmassa: suokaa se minulle anteeksi! – Näin puhui Zarathustra.

Lahjoittavasta hyveestä

1

Kun Zarathustra oli sanonut jäähyväiset sille kaupungille, johon hänen sydämensä oli kiintynyt ja jonka nimi on "Kirjava lehmä" – seurasivat häntä monet, jotka kutsuivat itseään hänen oppilaiksensa, ja saattoivat häntä. Näin he joutuivat tienhaaraan: silloin Zarathustra sanoi heille, että hän tahtoi nyt kulkea yksin, sillä hän oli yksinkulkemisen ystävä. Mutta hänen oppilaansa

ojensivat hänelle jäähyväisiksi sauvan, jonka kultaissa kädensijassa käärme oli kiemurassa auringon ympärillä. Zarathustra iloitsi sauvasta ja nojautui sitä vasten; sitten hän puhui oppilailleen näin:

Sanokaa minulle: miten tuli kulta korkeimpaan arvoon? Senvuoksi, että se on harvinainen ja hyödytön ja hohtava ja lempeäloistoinen; se lahjoittaa alati itsensä.

Ainoastaan korkeimman hyveen kuvana tuli kulta korkeimpaan arvoon. Kuten kulta säteilee lahjoittavan katse. Kullan-loisto solmii rauhan kuun ja auringon välille.

Harvinainen on korkein hyve ja hyödytön, hohtava se on ja lempeäloistoinen. Lahjoittava hyve on korkein hyve.

Totisesti, minä ymmärrän teidät hyvin, oppilaani: te pyritte, kuten minäkin, lahjoittavaan hyveeseen. Mitä teillä olisi yhteistä kissojen ja susien kanssa?

Tämä on teidän janonne, tulla itse uhreiksi ja lahjoiksi: ja siksi te janotte koota kaikki rikkaudet sieluunne.

Kyllästymättömänä teidän sielunne haluaa aarteita ja koruja, koska teidän hyveenne on kyllästymätön lahjoittamishalussa.

Te pakotatte kaikki kappaleet luoksenne ja itseenne, jotta ne virtaisivat teidän kaivostanne takaisin rakkauteenne lahjoina.

Totisesti, kaikkien arvojen ryöstäjäksi täytyy sellaisen lahjoittavan rakkauden tulla; mutta eheäksi ja pyhäksi minä kutsun tätä itsekkäisyyttä. – Toinen itsekkäisyys on olemassa, liian köyhä, nälkäinen, joka alati tahtoo varastaa, sairaitten itsekkäisyys, sairas itsekkäisyys.

Varkaan silmällä se katsoo kaikkea loistavaa; nälän himolla se mittelee sitä, jolla on runsaasti syötävää; ja alati se hiipien kiertää lahjoittavan pöytää.

Sairaus puhuu tuollaisesta himosta ja näkymätön rappeutuminen; sairaasta ruumiista puhuu tämän itsekkäisyyden varkaallinen himo.

Sanokaa minulle, veljeni: mikä on meille huonoa ja huonointa? Eikö se ole rappeutuminen? Ja rappeutumista me kohtaamme aina siellä, missä lahjoittavaa sielua puuttuu.

Ylöspäin käy meidän tiemme, lajista sen ylitse ylilajiin. Mutta kauhistus on meille tuo rappeuttava tarkoitusperä, joka puhuu: "kaikki minun hyväkseni."

Ylöspäin lentää meidän tarkoitusperämme: niin se on vertaus meidän ruumiistamme, vertaus korotuksesta. Tuollaisten korotusten vertauksia ovat hyveitten nimet.

Näin käy ruumis kautta aikakirjojen, tuo syntyväinen ja taistelevainen. Ja henki – mikä se on sille? sen taistelujen ja voittojen airut, toveri ja vastakaiku.

Vertauksia ovat hyvän ja pahan kaikki nimet: ne eivät puhu, ne viittaavat vain. Hullu se, joka tahtoo niiltä tietoa.

Ottakaa vaari, veljeni, joka hetkestä, jolloin teidän henkenne tahtoo puhua vertauksissa: siinä on teidän hyveenne synty.

Korotettu on silloin teidän ruumiinne ja ylösnoussut; riemullaan se haltioi hengen, jotta siitä tulee luova ja arvioiva ja rakastava ja kaikkien kappaleiden hyväntekijä.

Kun teidän sydämenne aaltoo leveänä ja täysinäisenä, virran lailla, siunauksena ja vaarana lähellä asuville: siinä on teidän hyveenne synty.

Kun te olette korotetut yläpuolelle ylistyksen ja moitteen, ja teidän tahtonne tahtoo käskää kaikkia kappaleita rakastavan tahtona: siinä on teidän hyveenne synty.

Kun te halveksitte mukavuutta ja pehmeätä vuodetta, ettekä voi valmistaa vuodettanne kyllin kauaksi veltoista: siinä on teidän hyveenne synty.

Kun te olette yhden ainoan tahdon tahtojia ja kutsutte tätä kaiken hädän kääntymistä välttämättömyydeksenne: siinä on teidän hyveenne synty.

Totisesti, uusi hyvä ja paha se on! Totisesti, uusi, syvä kohina ja uuden lähteen ääni!

Valta se on, tuo uusi hyve; hallitseva ajatus se on, ja sen ympärillä viisas sielu: kultainen aurinko, ja sen ympärillä tiedon käärme.

2

Tässä Zarathustra vaikenä hetkisen ja katseli rakkaudella oppilaitaan. Sitten hän jatkoi puhettaan näin: – ja hänen äänensä oli muuttunut.

Olkaa maalle uskolliset, veljeni, hyveenne voimalla! Teidän lahjoittava rakkautesne ja teidän tietonne palvelkoon maan tarkoitusta! Näin minä pyydän ja vannotan teitä.

Älkää antako sen lentää pois maallisesta ja siivillä piestä iankaikkisia seiniä! Oi, alati oli olemassa niin paljon tiehensä lentänyttä hyvettä!

Tuokaa, kuten minä, karannut hyve takaisin maahan – niin, takaisin ruumiiseen ja elämään: jotta se antaisi maalle sen tarkoituksen, ihmistarkoituksen!

Satoja kertoja tähänsaakka pakeni ja hairahti niin henki kuin hyvekin. Oi, meidän ruumiissamme asuu vielä kaikki tämä harha ja erhetys: ruumiiksi ja tahdoksi se on tullut siellä.

Satoja kertoja koetti ja erhettyi tähänsaakka niin henki kuin hyvekin. Niin, koe oli ihminen. Oi, paljon tietämättömyyttä ja erhetystä on tullut meissä ruumiiksi!

Ei ainoastaan vuosituhansien järki – vaan niiden hulluuskin puhkee meissä. Vaarallista on olla perillisenä.

Vielä me taistelemme askel askeleelta jättiläisen sattuman kanssa, ja koko ihmiskuntaa hallitsi tähänsaakka mielettömyys, tarkoituksettomuus.

Teidän henkenne ja teidän hyveenne palvelkoon maan tarkoitusta, veljeni; ja kaikkien kappaleiden arvo tulee teidän uudelleen asettaa! Senvuoksi teidän tulee olla taistelevia! Senvuoksi teidän tulee olla luovia!

Tietäen puhdistaa ruumis itsensä; tietämisellä koettaen se korottaa itsensä; tietäväiselle käy kaikki vietit pyhiksi; korotettu sielu tulee iloiseksi.

Lääkäri, auta itseäsi: niin sinä autat vielä sairaitasikin. Tämä olkoon hänen paras apunsa, että hän silmillä katselee sitä, joka itse parantaa itsensä.

Tuhannen polkua on olemassa, joilla ei vielä milloinkaan ole kuljettu, tuhannen terveyttä ja elämän kätkeytyä saarta. Tyhjentämätön ja salassa oleva on yhä vielä ihminen ja ihmisten-maa.

Valvokaa ja kuunnelkaa, te yksinäiset! Tulevaisuudesta tulee tuulia salaisiin siivenlyönnein; ja herkkiin korviin saapuu hyviä sanomia.

Te, jotka tänään olette yksinäiset, te muista eroavaiset, teistä on kerran tuleva kansa: teistä, jotka itsenne valitsitte, on valittu kansa kasvava: – ja siitä yli-ihminen.

Totisesti, elpymisen paikaksi on maa kerran tuleva. Ja nyt jo lepää uusi, terveellinen tuoksu sen ympärillä, ja uusi toive!

3

Kun Zarathustra oli sanonut nämä sanat, vaikenä hän kuten se, joka ei ole sanonut viimeistä sanaansa; kauan hän punnitsi sauvaa epäillen kädessään. Viimein hän puhui näin: – ja hänen äänensä oli muuttunut.

Yksin minä lähden nyt, oppilaani! Lähtekää tekin nyt pois ja yksin!

Niin minä tahdon.

Totisesti, minä neuvon teitä: lähtekää minun luotani ja varjelkaa itseänne Zarathustralta! Ja paremmin vielä: hävetkää hänen takiaan! Kenties hän petti teitä.

Tiedon ihmisen ei täydy ainoastaan osata rakastaa vihollisiaan, vaan myöskin osata vihata ystäviään.

Huonosti palkitaan opettaja, jos alati ollaan vain oppilaita. Ja miksi te ette tahdo riipoa minun seppelettäni?

Te kunnioitatte minua; mutta entä, jos teidän kunnioituksenne jonakin päivänä kaatuisi. Kavahtakaa, ettei kuvapatsas lyö teitä kuoliaaksi!

Te sanotte, että te uskotte Zarathustraan? Mutta mitä Zarathustrasta!

Te olette minun uskovaisiani: mutta mitä kaikista uskovaisista!

Te ette olleet vielä etsineet itseänne: silloin te löysitte minut. Niin tekevät kaikki uskovaiset; senvuoksi ei mistään uskosta ole mihinkään.

Nyt käsken minä teidän kadottamaan minut ja löytämään itsenne; ja vasta sitten, kun te kaikki olette kieltäneet minut, tahdon minä palata luoksenne.

Totisesti, toisin silmin, veljeni, minä olen sitten etsivä kadonneitani; toisella rakkaudella minä olen teitä rakastava.

Ja kun teistä kerran vielä on tullut minun ystäviäni ja saman toiveen lapsia: silloin minä tahdon olla kolmannen kerran luonanne, jotta minä juhlin kanssanne suurta keskipäivää.

Ja tämä on se suuri keskipäivä, kun ihminen seisoo puolimatkassa rataansa eläimen ja yli-ihmisen välillä ja juhlii tietänsä iltaan korkeimpana toiveenaan: sillä se on tie uuteen aamuun.

Silloin sortuva on siunaava itseään, senvuoksi, että hän on ylimenevä; ja hänen tietonsa aurinko on oleva hänelle puolipäivässä.

"Kuolleet ovat kaikki jumalat, nyt me tahdomme, että yli-ihminen eläisi" – tämä olkoon kerran suurena keskipäivänä meidän viimeinen tahtomme! – Näin puhui Zarathustra.

TOINEN OSA

" – ja vasta sitten, kun te kaikki olette kieltäneet minut, tahdon minä palata luoksenne.

Totisesti, toisin silmin, veljeni, minä olen sitten etsivä kadonneitani; toisella rakkaudella minä olen teitä rakastava."

Zarathustra, lahjoittavasta hyveestä (I, 80).

Lapsi ja kuvastin

Tämän jälkeen läksi Zarathustra jälleen takaisin vuorille ja luolansa yksinäisyyteen ja vetäytyi pois ihmisten parista: odottaen kuten kylväjä, joka on siemenensä siroittanut. Mutta hänen sielunsa alkoi kärsimättömästi halata niitä, joita hän rakasti: sillä hänellä oli vielä paljon heille annettavaa. Vaikeinta nimittäin on tämä: rakkaudesta sulkea avoin kätensä ja lahjoittajana säilyttää kainous.

Siten kului yksinäiseltä kuukausia ja vuosia; mutta hänen viisautensa kasvoi ja tuotti hänelle tuskaa runsautensa takia.

Mutta eräänä aamuna hän heräsi jo ennen aamuruskoa, mietiskeli kauan vuoteellaan ja puhui viimein sydämelleen:

"Mistä pelästyinkään niin unessani, että havahduin? Eikö luokseni astunut lapsi, jolla oli kuvastin kädessään?"

"Oi Zarathustra – puhui lapsi minulle – katsele itseäsi kuvastimessa!" "Mutta kun minä katsahdin kuvastimeen, huudahdin minä ja sydämeni vavahti: sillä itseäni en siinä nähnyt, vaan saatanan irvinaaman ja ivanaurun.

"Totisesti, aivan liian hyvin minä ymmärrän unen merkin ja kehoituksen: minun *oppini* on vaarassa, rikkaruoho tahtoo käydä nisusta.

"Minun viholliseni ovat tulleet mahtaviksi ja ovat vääristelleet oppini kuvan siten, että rakkaimpieni täytyy hävetä niitä lahjoja, joita heille annoin.

"Ystäväni ovat minulta kadonneet; hetki on saapunut, jolloin minun tulee kadonneitani etsiä!" – Näin sanoen ponnahti Zarathustra ylös, mutta ei kuten huolestunut, joka etsii ilmaa, vaan pikemmin kuin haltioitunut tietäjä ja laulaja. Kummastuneina katselivat häntä hänen kotkansa ja käärmeensä: sillä aamuruskon lailla kajastui tuleva onni hänen kasvoillaan.

Mitä minulle on tapahtunut, eläimeni? – sanoi Zarathustra. Enkö minä ole muuttunut? Eikö autuus yltänyt minua kuin myrskytuuli?

Mieletön on minun onneni, ja mielettömästi se on puhuva: liian nuori on se vielä – olkaa siis sille kärsivällisiä!

Haavoittanut on minut onneni: kaikki kärsiväiset olkoot lääkäreitani!

Ystävieni luo saan jälleen astua alas sekä myös vihollisieni! Zarathustra saa jälleen puhua ja lahjoittaa ja tehdä rakkainta rakkaille!

Minun kärsimätön rakkauteni ylitsevuotaa virtoina, alas, kohti nousua ja laskua. Vaikenevasta vuoristosta ja tuskan rajuilmoista kuohuu sieluni alas laaksoihin.

Liian kauan minä kaipasin ja katselin etäisyyteen. Liian kauan olin yksinäisyyden oma: niin unhoitin minä vaikenemisen.

Suuksi olen minä kokonaan tullut ja puron kohinaksi, joka korkeilta kallioilta lähtee: alas laaksoihin minä tahdon puheeni syöstä.

Ja syöksyköön minun rakkauteni virta raivaamattomille urille! Miksi ei virta lopulta löytäisi tietä mereen!

Tosin on järvi minussa, erakkoinen, itseensä tyytyväinen, mutta minun rakkauteni virta tempaa sen mukanaan alas – mereen!

Uusia teitä minä kuljen, ja uudet sanat syttyvät minussa; väsynyt olen minä, kuten kaikki luovat, vanhoihin puheenparsiin. Ei minun henkeni tahdo kauemmin vaeltaa rikkipoljetuilla anturoilla.

Liian hidasta on kaikki puhe minulle: – ylös vaunuihisi, myrsky, minä hyppään! Ja sinuakin minä tahdon vielä pahuudellani ruoskia!

Kuten kirkaisu ja ilohuuto minä tahdon yli aavojen merien kulkea, kunnes saavun autuaille saarille, missä ystäväni viipyvät: – Ja viholliseni heidän joukossaan. Miten rakastan minä nyt jokaista, jolle vaan saan puhua! Vihollisenikin ovat osana autuudestani!

Ja jos tahdon nousta hurjimman heponi selkään, niin auttaa peitseni minut aina parhaiten ylös: se on jalkani alati valmis palvelija: – Peitsi, jonka minä singahutan vihollisiani vastaan. Miten kiitän minä vihollisiani, että vihdoinkin saan sen singauttaa.

Liian suureksi kävi pilveni jännitys: salamain naurussa minä tahdon rakeita viskata alas syvyyteen.

Valtavana paisuu silloin rintani, valtavana puhaltaa se myrskynsä yli vuorien: siten saa se kevennyksen.

Totisesti, myrskyn lailla entää onneni ja vapauteni. Mutta viholliseni luulevat että paha riehuu heidän päittensä päällä.

Niin, tekin ystäväni, pelästytte kesytöntä viisauttani, ja pakenette ehkä vihollisieni kera.

Oi, että ymmärtäisin paimenhuiluina houkutella teitä takaisin! Oi, että jalopeurani viisauteni oppisi lempeästi karjumaan! Ja paljon me olemme jo yhdessä oppineet!

Minun kesytön viisauteni tuli raskaaksi yksinäisillä vuorilla; kovilla kivillä se synnytti sikiönsä, nuorimpansa.

Nyt se juoksee kuin narri halki karujen erämaiden ja etsimistään etsii pehmyttä nurmea – vanha kesytön viisauteni!

Teidän sydäntenne pehmeälle nurmelle, ystäväni! teidän rakkauteenne se tahtoisi rakkaimmalleen vuoteen valmistaa! – Näin puhui Zarathustra.

Autuilla saarilla

Viikunat putoovat puista, ne ovat hyviä ja makeita; ja kun ne putoovat, repee niiden punainen iho. Pohjatuuli minä olen kypsille viikunoille.

Siten, viikunain lailla lankee teille nämä opit, ystäväni: nyt juokaa niiden mehu ja niiden makea sisus! Ympärillä on syys ja taivas on selkeä ja päivä illassa.

Katsokaa, miten täyteläistä on ympärillämme! Ja keskeltä runsauden on ihanaa katsella etäisille merille.

Kerran sanottiin jumala, kun katseltiin etäisille merille; mutta nyt opetin minä teidät sanomaan: yli-ihminen.

Jumala on otaksuma; mutta minä tahdon, ettei teidän otaksumanne ulotu pitemmälle kuin luova tahtonne.

Voisitteko *luoda* jumalan? – Niinpä vaietkaa kaikista jumalista!

Mutta yli-ihmisen te kyllä voisitte luoda. Ehkä ette itse, veljeni!

Mutta yli-ihmisen isiksi ja esi-isiksi te voisitte itsenne uudestiluoda: ja tämä olkoon teidän paras luomisenne! – Jumala on otaksuma: mutta minä tahdon, että teidän otaksumanne rajoittuu ajateltavissa olevaan.

Voisitteko *ajatella* jumalan? – Mutta tämä merkitköön teille tahtoa totuuteen, että kaikki muuttuisi ihmis-ajateltavaksi, ihmis-nähtäväksi, ihmis-tunnettavaksi! Oma mielenne tulee teidän loppuun ajatella!

Ja mitä te maailmaksi kutsuite, se teidän tulee ensin luoda: järkenne, kuvanne, tahtonne, rakkautenne täytyy siksi tulla! Ja totisesti, teidän autuudeksenne, te tietäväiset!

Ja miten tahdotte te elämän kestää ilman tätä toivoa, te tietäväiset?

Te ette liene syntyneet käsittämättömään ettekä järjettömään.

Mutta että teille, ystävät, kokonaan sydämeni ilmaisisin: jos jumalia olisi, miten voisin sietää sitä, etten ole jumala? *Siis* ei ole mitään jumalia.

Tosin johdin minä päätelmäni, mutta nyt se johtaa minut. – Jumala on otaksuma: mutta kuka joisi kuolematta kaiken sen tuskan, jonka tämä otaksuma on synnyttynyt? Onko luovalta ryöstettävä hänen uskonsa ja kotkalta sen leijailu kotkan-avaruuksissa?

Jumala on ajatus, joka tekee kaiken suoran käyräksi ja kaiken kiinteän kieppuvaksi. Miten? Aika olisi poissa, ja kaikki katoavainen vain valhetta?

Ajatella tätä on pyöritys ja huimaus ihmisluille, ja vielä vatsalle kuvotus: totisesti, pyörätaudiksi kutsun minä sellaisia otaksumia.

Pahaksi kutsun minä sitä ja ihmisviholliseksi: kaikkea tuota opetusta yhdestä ja täydestä ja liikkumattomasta ja kylläisestä ja katoamattomasta!

Kaikki katoamaton – on vain vertausta! Ja runoilijat valhettelevat liian paljon. – Mutta ajasta ja tulemisesta tulee parhaiden vertausten puhua: kaiken katoavan ylistystä ja vanhurskauttamista tulee niiden olla!

Luoda – se on suurta lunastusta kärsimyksestä ja elämän kevyeksi käymistä. Mutta jotta luova voisi olla olemassa, juuri senvuoksi tarvitaan kärsimystä ja paljon muutosta.

Niin, paljon katkeraa kuolemista tulee teidän elämässänne olla, te luovat! Siten olette te kaiken katoavaisen puoltajia ja vanhurskauttajia.

Siksi että luovan itsensä pitää olla lapsi, joka uudelleen syntyy, täytyy hänen myös tahtoa olla synnyttävä ja synnyttäjän tuska.

Totisesti, kautta satojen sielujen minä tietäni kuljin ja kautta satojen kehtojen ja synnytyskipujen. Monet jäähyväiset minä jo lausuin, minä tunnen sydäntä särkevät viimeiset hetket.

Mutta niin tahtoo luova tahtoni, kohtaloni. Tai, jotta sen teille rehellisemmin sanoisin: juuri sellaista kohtaloa – tahtoo minun tahtoni.

Kaikki tunteva kärsii minussa ja on vangittuna: mutta tahtoni tulee alati luokseni vapauttajana ja ilontuojana.

Tahtominen vapauttaa: tämä on oikea oppi tahdosta ja vapaudesta – siten julistaa Zarathustra sen teille.

Ei-enää-tahtoa ja ei-enää-arvostella ja ei-enää-luoda! oi, että tuo suuri väsymys aina pysyisi kaukana minusta!

Tietämisessäni tunnen minä ainoastaan tahtoni synnytys- ja syntymishalun; ja jos tietämisessäni on viattomuutta, riippuu se siitä, että siinä on tahto synnyttämään.

Pois jumalasta ja jumalista houkutteli minut tämä tahto, mitä olisi silloin luotavaa, jos jumalia – olisi!

Mutta ihmiseen pakottaa se minua yhä uudelleen, palava luomistahtoni: niin on vasaralla pakko kiven kimppuun.

Oi, te ihmiset, kivessä nukkuu eräs kuva, kuvieni kuva! Oi, että sen täytyy kovimmassa, rumimmassa kivessä nukkua!

Nyt raivoaa vasarani julmasti hänen vankilaansa vastaan. Kivestä lentelee sirpaleita: mitä koskee se minuun?

Päättää tahdon minä sen: sillä eräs varjo tuli luokseni – hiljaisin ja kevyin kaikista olennoista tuli kerran luokseni!

Yli-ihmisen ihanuus tuli varjona luokseni. Oi, veljeni! Mitä kuuluvat minulle nyt – jumalat! – Näin puhui Zarathustra.

Sääliväisistä

Ystäväni, herjapuhe saapui ystäväenne tykö: "katsokaa Zarathustraa!"

Eikö hän kulje joukossamme kuin eläimien joukossa?"

Mutta paremmin puhuttu on näin: "tietäväinen kulkee ihmisten joukossa kuten eläinten joukossa."

Mutta ihmisen itsensä nimi on tietäväiselle: eläin, jolla on punaiset posket.

Mistä se johtuu? Eikö siitä, että hän on saanut liian usein hävetä?

Oi ystäväni! Näin puhuu tietäväinen: häpeää, häpeää, häpeää – siinä ihmisen aikakirja!

Ja senvuoksi jalo käskee itsensä olemaan nöyryyttämättä: hän käskee itsensä hävetä kaikkia kärsiviä.

Totisesti, minä en suvaitse noita armeliaita, jotka säälässään ovat autuaita: liian vähän heillä on häpeäntuntoa.

Jos minun täytyy olla sääliväinen, niin en tahdo kuitenkaan sitä nimeä kantaa; ja jos olen, niin mielelläni silloin etäältä.

Mielelläni myös peitän pääni ja pakenen sieltä, ennenkun tulen tunnetuksi: ja niin käsken teitäkin tekemään, ystäväni!

Tuokoon kohtaloni aina tielleni suruttomia, kuten te olette, ja sellaisia, joiden kera yhteisenä *saan* pitää toiveen, aterian ja hunajan!

Totisesti, yhtä ja toista kyllä tein kärsiville: mutta parempaa mielestäni olen alati tehnyt, kun olen oppinut paremmin iloitsemaan.

Siitä saakka kun ihmisiä on ollut, on ihminen liian vähän iloinnut: se yksin, veljeni, on perisyntimme!

Ja kun opimme paremmin iloitsemaan, niin samalla unhoitamme parhaiten tehdä muille pahaa ja miettiä pahaa.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.